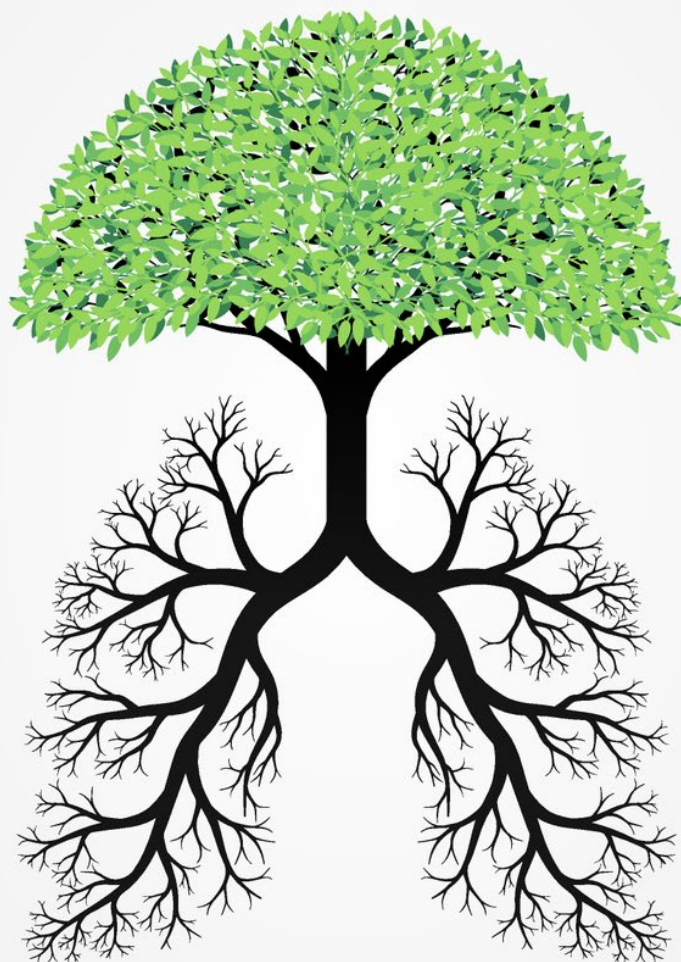

Kommunernas dolda roll i arbetsmarknadspolitiken?

En studie om de kommunala arbetsmarknadsenheternas
kompletterande stöd till deltagare i Rusta och matcha

Anjelica Hammersjö
Gunilla Bergström
Mars 2025

Göteborgsregionen (GR) består av 13 kommuner som har valt att jobba tillsammans. Vi driver utvecklingsprojekt, har myndighetsuppdrag, forskar, ordnar utbildningar och är storstadsregionens röst i Västsverige, bland mycket annat. I våra nätverk träffas politiker och tjänstepersoner för att utbyta erfarenheter, bolla idéer och besluta om gemensamma satsningar. Allt för att regionens en miljon invånare ska få ett så bra liv som möjligt.

Göteborgsregionen 2024
FoU i Väst
Box 5073, 402 22 Göteborg
gr@goteborgsregionen.se
www.goteborgsregionen.se
Text: Anjelica Hammersjö och
Gunilla Bergström

Rapporten har tagits fram av FoU i Väst, Göteborgsregionen på uppdrag av nätverket för arbetsmarknadschefer i Göteborgsregionen

Förord

I decennier har kommunala arbetsmarknadsenheter utfört arbetsmarknadsinsatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen och bedrivit egna insatser i samverkan med Arbetsförmedlingen. Under 2019 förändrades dock den svenska arbetsmarknadspolitiken genom den så kallade Januariöverenskommelsen. Genom denna beslutades att Arbetsförmedlingen skulle reformeras i grunden och att fristående aktörer skulle bli den huvudsakliga leverantören av arbetsmarknadsinsatser. I mars 2020 lanserades försöksverksamheten Kundval rusta och matcha (Krom), som kort därefter kom att bli den ordinarie tjänsten Rusta och matcha. Genom Rusta och matcha kunde fristående aktörer genomföra arbetsmarknadsinsatser.

De kommunala arbetsmarknadsenheterna erbjuder i huvudsak stöd till arbetslösa försörjningsstödmottagare som står långt från arbetsmarknaden. En del av dessa personer kan vara aktuella för Rusta och matcha. Det har dock funnits en oro från kommunerna för att deras invånare i Rusta och matcha får otillräckligt stöd – samtidigt som kommunen ansvarar för deras försörjning. Några kommunala arbetsmarknadsenheter har därför börjat erbjuda kompletterande stöd till individer i Rusta och matcha.

Denna rapport har tagits fram inom ramen för FoU-plattform arbetsmarknad – en plattform som inrättades 2013 för att stärka forskning och utveckling inom arbetsmarknadsområdet i Göteborgsregionen. Rapporten redogör för en studie som syftar till att sammanställa vetenskaplig kunskap om Rusta och matcha och att beskriva kommunernas roll i att ge stöd till deltagare i Rusta och matcha.

Ansvariga för studien har varit Anjelica Hammersjö och Gunilla Bergström vid FoU i Väst. Vi vill framföra ett stort tack till chefer och medarbetare inom de kommunala arbetsmarknadsenheterna för att ni deltagit i intervjuer och fyllt i formulär för att öka kunskapen om relationen mellan Rusta och matcha och arbetsmarknadsenheterna.

Jenny Rehnman

Chef FoU i Väst

Göteborgsregionen

Göteborg, mars 2025

Innehåll

Förord	2
Sammanfattning.....	4
Inledning	5
Syfte och frågeställningar	7
Rusta och matcha	9
Målgruppen för Rusta och matcha	9
Stödet till deltagarna i Rusta och matcha.....	10
Rusta och matcha i Göteborgsregionen	12
Genomförande	14
Litteraturoversikt	14
Kartläggning	16
Litteraturoversikt	18
Litteratursökning	18
Beskrivning av studierna	20
Innehållet i Rusta och matcha	21
Resultatet av Rusta och matcha.....	25
Kartläggning.....	29
Övergripande syfte och innehåll i stödet	29
Stödet till individer.....	34
Diskussion.....	41
Referenser	45

Sammanfattning

I denna rapport redogörs för en studie om vilken roll kommunala arbetsmarknadsenheter (AME) spelar i genomförandet av Rusta och matcha. Studien består av en litteraturoversikt som sammanfattar forskning om Rusta och matcha, och en kartläggning som beskriver hur AME i Göteborgsregionen förhåller sig till invånare som deltar i Rusta och matcha.

Vad är Rusta och matcha?

Rusta och matcha är en statligt organiserad insats där Arbetsförmedlingen upphandlar fristående leverantörer som anordnar arbetsmarknadspolitiska insatser för arbetssökande som har svårt att få ett jobb på egen hand. Syftet med Rusta och matcha är att deltagaren ska komma i arbete eller påbörja utbildning på kortast möjliga tid. Vissa typer av stöd till deltagarna är obligatoriska, men i övrigt har leverantörerna stor frihet i att utforma innehållet i insatsen. Den totala mängden aktiviteter ska i normalfallet uppgå till 40 timmar per vecka, där en del av tiden kan vara aktiviteter som den arbetssökande genomför på egen hand.

Arbetsförmedlingen bedömer vilka individer som ska få tillgång till Rusta och matcha, och kategoriserar dem i nivå A, B och C – där individer i grupp A bedöms stå närmast arbetsmarknaden och grupp C står längst från arbetsmarknaden. Leverantörerna får resultatbaserad ersättning för deltagare som börjar arbeta eller studera. Ersättningen för deltagare i nivå C är högst. Tanken är att den högre ersättningen ska främja att de med störst behov (nivå C) också ska få mer omfattande insatser

Litteraturoversikt – vad säger forskningen om Rusta och matcha?

Litteraturoversikten pekar mot att stödet till individen i Rusta och matcha är relativt begränsat i omfattning. Vidare tycks ersättningsmodellen inte fungera som det var tänkt; det finns inte några väsentliga skillnader i hur omfattande stöd som deltagare får på olika nivåer. Litteraturoversikten visar också att Rusta och matcha inte leder till bättre resultat för deltagarna än Arbetsförmedlingens egna insatser, trots att Rusta och matcha är en mer kostsam insats.

Kartläggning – kommunernas stöd till deltagare i Rusta och matcha

Sju av de kommunala arbetsmarknadsenheterna i Göteborgsregionen erbjuder stöd till invånare i Rusta och matcha. Sex av dessa har som en del av denna studie kartlagt stödet på individnivå under sex månader: Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lilla Edet, Mölndal och Partille. Kartläggningen visar att 42 personer har fått stöd under mätperioden. Det är endast en liten andel av de personer som deltar i Rusta och matcha i kommunerna och av de personer som får arbetsmarknadsinsatser av kommunerna. Syftet med stödet handlar oftast om att de kommunala arbetsmarknadsenheterna bedömer att individen behöver mer stöd än Rusta och matcha för att skaffa en egen försörjning. Det stöd som AME ger handlar om stöd till anställning eller praktik, stöd att hitta jobb, praktiskt stöd och samordning, socialt stöd, kartläggning samt utbildning. I slutet av mätperioden hade 19 ärenden avslutats, varav sju hade ett arbete vid avslutad kontakt – ett arbete de oftast fått genom de kommunala arbetsmarknadsenheterna.

Inledning

Den här studien tar sin utgångspunkt i några av de slutsatser som drogs i rapporten *Kommunernas vägval i arbetsmarknadspolitiken* (Bergström & Bothén 2023). Rapporten belyser hur de kommunala arbetsmarknadsenheterna (AME) i Göteborgsregionen¹ hanterade de förändringar i Arbetsförmedlingens uppdrag som inleddes i och med den så kallade Januariöverenskommelsen.² Den del i överenskommelsen som fick störst betydelse för kommunernas arbetsmarknadsverksamheter är punkt 18. Här står att Arbetsförmedlingen ska reformeras i grunden. Bland annat innebär det att ett nytt system baserat på LOV (lagen om valfrihetssystem) skulle utvecklas där fristående aktörer³ matchar och rustar arbetssökande för de lediga jobben. Arbetsförmedlingen ska finnas kvar, men fokus för myndigheten skulle ligga på kontroll av arbetssökande och fristående aktörer, arbetsmarknadspolitiska bedömningar, digital infrastruktur samt statistik och analys.

För Arbetsförmedlingen innebär reformen att personal behövde varslas, eftersom det skulle bli färre lokala kontor och digitaliseringen skulle intensifieras. För kommunernas arbetsmarknadsverksamheter innebär överenskommelsen framför allt oklarhet. I stort sett alla kommuner i Sverige har sedan flera decennier byggt upp omfattande arbetsmarknadsverksamheter, primärt med syfte att erbjuda insatser till arbetslösa personer som inte kvalificerar sig för statliga ersättningar såsom arbetslöshetsersättning, och därför är hänvisade till det kommunalt finansierade försörjningsstödet. Men de kommunala arbetsmarknadsenheterna har också traditionellt utfört arbetsmarknadsinsatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen och varit en betydande utförare i det nationella arbetsmarknadspolitiska systemet (Jacobson-Libietis & Ljungqvist, 2017). Fristående aktörer har i och för sig funnits som en del i den svenska arbetsmarknadspolitiken sedan 2007 (Lundin 2011) men i och med reformeringen skulle fristående aktörer bli huvudsakliga leverantören av arbetsmarknadsinsatser. Inför reformeringen var det oklart vilken roll kommunal arbetsmarknadsverksamhet skulle få och i vilken mån kommunerna fortsatt skulle kunna utföra arbetsmarknadsinsatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Likaså fanns oklarheter kring vad nedläggningen av lokalkontor och minskade personalresurser skulle betyda för de kommunala arbetsmarknadsenheternas möjligheter att samverka med Arbetsförmedlingen.

---

¹ I Göteborgsregionen ingår följande kommuner: Ale, Alingsås, Göteborg, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn, Öckerö.

² Januariöverenskommelsen slöts mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna 2019. Överenskommelsen utgjorde en grund för att Centerpartiet och Liberalerna skulle acceptera Stefan Löfvén som statminister och ge möjlighet att bilda en regering bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

<https://www.socialdemokraterna.se/download/18.1f5c787116e356cdd25a4c/1573213453963/Januariöverenskommelsen.pdf>

³ Fristående aktörer kan exempelvis vara studieförbund, civilsamhällsorganisationer, personaluthyrnings- eller konsultföretag.

Mot bakgrund av dessa oklarheter gav cheferna för de kommunala arbetsmarknadsenheterna i Göteborgsregionen uppdraget till FoU i Väst vid Göteborgsregionens kommunalförbund att titta närmare på hur verksamheterna påverkades av reformeringen, vilka eventuella strategier som tillämpades för att hantera förändringarna och hur dessa strategier i så fall fungerade.

FoU-plattform arbetsmarknad

Göteborgsregionen samordnar flera nätverk, där chefer från 13 kommuner möts för erfarenhetsutbyte och för att bevaka och driva frågor som är av gemensamt intresse. Ett sådant är **nätverket för arbetsmarknadschefer**. Nätverket beslutade 2013 att starta **FoU-plattform arbetsmarknad**. Syftet med plattformen är att stärka forskning och utveckling inom arbetsmarknadsområdet.

FoU-plattform arbetsmarknad innebär att kommunerna betalar en grundfinansiering för att medarbetare på FoU i Väst ska kunna genomföra omvärldsbevakning, gemensamma uppföljningar, kunskapsspridning och studier. FoU i Väst deltar på nätverkets möten för att fånga upp aktuella frågor. Varje år kommer chefsnätverket överens om ett fördjupningstema för plattformen. Vissa fördjupningar genomförs inom ramen för grundfinansieringen, andra genomförs med externa medel. Genom åren har arbetet med FoU-plattformen resulterat i studier om bland annat ungdomstjänster, assisterande tjänster och aktiveringsinsatser.

Uppdraget resulterade i rapporten *Kommunernas vägval i arbetsmarknadspolitiken* (Bergström & Bothén 2023). Den övergripande slutsatsen i rapporten var att samverkan med Arbetsförmedlingen hade försvårats betydligt, men att AME i övrigt tycktes relativt opåverkade av övergången till fristående aktörer som leverantörer av arbetsmarknadsinsatser. Samtidigt fanns indikationer på att flera av arbetsmarknadsenheterna i Göteborgsregionen hade börjat erbjuda någon form av kompletterande stöd till personer med insats via fristående aktörer. Det handlar då om personer som är inskrivna i de kommunala arbetsmarknadsverksamheterna eftersom de är arbetslösa och har beviljats ekonomiskt bistånd för att klara sin försörjning (försörjningsstöd), men också är inskrivna på Arbetsförmedlingen som arbetssökande och har en pågående insats via en fristående aktör.

De skäl som cheferna för arbetsmarknadsenheterna angav till de här initiativen var att de fristående aktörernas insatser tycktes allt för begränsade i omfattning, eller inte relevanta utifrån individens behov. För att skynda på individens väg mot arbete eller andra former av sysselsättning och försörjning, så erbjöd AME alltså någon form av kompletterande stöd. Detta kan tyckas rimligt utifrån verksamheternas uppdrag att minska kommunernas kostnader för försörjningsstöd, men det aktualiserar dilemmat att det i grunden är Arbetsförmedlingen som "äger" de ärenden som är aktuella hos myndigheten. Eftersom de kompletterande insatser som erbjuds via de kommunala arbetsmarknadsenheterna inte är en formell eller känd del av planeringen hos den fristående aktören, så finns en risk för potentiellt negativa konsekvenser för individen om insatserna från de båda aktörerna krockar med

varandra. Det finns också risk för att det sker ett dubbelarbete när personal hos både de fristående aktörerna och hos de kommunala arbetsmarknadsenheterna lägger tid på samma ”ärende”, och därmed risk för att kostnaderna för insatserna ökar totalt sett.

Dessa risker var något som cheferna för arbetsmarknadsenheterna i Göteborgsregionen diskuterade när resultaten av rapporten *Kommunernas vägval i arbetsmarknadspolitiken* (Bergström & Bothén 2023) presenterades. I den diskussionen lyftes också ett dilemma som är angeläget ur ett vetenskapligt perspektiv. Om AME ger ett kompletterande stöd till personer som har en insats via en fristående aktör, så synliggörs inte det stödet i de resultatrapporter som de fristående aktörerna lämnar till Arbetsförmedlingen. Det innebär att slutsatser kring effektiviteten i de fristående aktörernas insatser dras på basis av ofullständig information om insatsernas innehåll och omfattning. Hur stor den risken är beror på hur betydande de kommunala arbetsmarknadsverksamheternas aktiviteter är i det här sammanhanget, det vill säga hur stor andel av gruppen arbetslösa med insats via fristående aktörer det rör sig om, och hur omfattande stödet från AME är.

Diskussionerna som redovisas ovan utmynnade i ett nytt uppdrag från AME-cheferna till FoU i Väst. Uppdraget var att närmare undersöka verksamheternas kompletterande stöd till personer med insats via fristående aktörer. På förslag från FoU i Väst kompletterades uppdraget med en sammanställning av befintlig kunskap om insatsen *Rusta och matcha*, som är benämningen på den insats som erbjuds via de fristående aktörerna. Syftet med sammanställningen var att undersöka vilka vetenskapliga belägg som finns för den farhåga som cheferna gav uttryck för, det vill säga att insatsen Rusta och matcha inte fungerade som avsett för AME:s målgrupper.

Syfte och frågeställningar

Studien har två övergripande syften. Det ena syftet är att sammanställa befintlig kunskap om den insats som erbjuds via fristående aktörer, det vill säga Rusta och matcha. Detta görs i form av en litteraturöversikt. Det andra syftet är att kartlägga det kompletterande stödet som arbetsmarknadsenheterna i Göteborgsregionen ger till personer som beviljats insatsen Rusta och matcha. Detta görs genom intervjuer och ett kartlägningsformulär.

1. Litteraturöversikten avser att besvara följande frågor:
  - Vilken kunskap finns om *innehållet* i Rusta och matcha-aktörernas insatser?
  - Vilken kunskap finns om *resultatet* av Rusta och matcha-insatserna? Vad leder de till? Finns det skillnader mellan olika aktörer? Är det exempelvis så att bemanningsföretag lyckas särskilt väl med anställningar?
  - Vilken kunskap finns om de *kommunala arbetsmarknadsenheternas involvering* i Rusta och matcha? Finns det exempelvis studier från andra delar av landet som belyser kommunala initiativ likt de som pågår i Göteborgsregionen? Finns det studier eller statistik som belyser

kommunernas betydelse som arbetsgivare, exempelvis omfattningen av introduktionsanställningar, i de fristående aktörerna resultat?

2. Kartläggningen avser att besvara följande frågor
  - Vilka kommuner i Göteborgsregionen erbjuder stöd eller insatser till deltagare som har insats via Rusta och matcha?
  - Vad är syftet med aktiviteterna?
  - Vad innehåller aktiviteterna?
  - Hur många individer omfattas av aktiviteterna?
  - Vilka målgrupper handlar det om?
  - Vad resulterar aktiviteterna i?

Läsanvisningar

Rapporten består av fem kapitel:

1. Bakgrundskapitlet **Rusta och matcha** beskriver syftet med Rusta och matcha, vilka målgrupper som kunnat ta del av insatsen och vilken typ av stöd som individen är tänkt att få genom Rusta och matcha.
2. Kapitlet **Metod och material** beskriver syfte, frågeställningar och metod för rapportens två delar: litteraturöversikten respektive kartläggningen.
3. Kapitlet **Litteraturöversikt** är indelat i fyra avsnitt. Inledningsvis beskrivs resultatet av litteratursökningen och vilka studier som inkluderats. Därefter ges en sammanfattning av respektive studie. I det tredje avsnittet sammanfattas vad studierna säger om innehållet i Rusta och matcha, och i sista avsnittet sammanfattas vad studierna säger om de resultat av Rusta och matcha som hittills har kunnat påvisas.
4. Kapitlet **Kartläggning** beskriver vilka kommuner som erbjuder stöd till invånare i Rusta och matcha, varför stödet infördes och vad det syftar till, vilken typ av stöd som erbjuds, hur många individer som får stöd, vilka målgrupper som erbjuds stöd och individens situation vid avslutad kontakt.
5. Kapitlet **Diskussion** innehåller FoU i Västs reflektioner utifrån resultatet av litteraturöversikten och kartläggningen.

Rusta och matcha

Rusta och matcha är en statligt organiserad insats där fristående leverantörer anordnar arbetsmarknadspolitiska insatser för arbetssökande som har svårt att få ett jobb på egen hand. Fristående leverantörer kan exempelvis vara studieförbund, civilsamhällsorganisationer och personaluthyrnings- eller konsultföretag. Genom lagen om valfrihetssystem/LOV (2008:962) upphandlar Arbetsförmedlingen tjänsten från ett stort antal leverantörer. På Arbetsförmedlingens hemsida fanns i februari 2025 267 leverantörer av Rusta och matcha på 10 mils sökradius från Göteborg.

Målgruppen för Rusta och matcha

Arbetsförmedlingen ansvarar för den arbetsmarknadspolitiska bedömningen av arbetssökande. I bedömningen använder arbetsförmedlarna ett statistiskt profileringsverktyg, ett bedömningsstöd, för beslut om vilka arbetssökande som kan få ta del av Rusta och matcha. Med hjälp av bedömningsstödet skattar arbetsförmedlarna de arbetssökandes jobbchanser. Lite förenklat kan man säga att skattningen resulterar i tre möjliga utfall:

- Den arbetssökande bedöms ha goda förutsättningar på arbetsmarknaden. Dessa personer bedöms klara sig på egen hand och hänvisas inte till Rusta och matcha.
- Den arbetssökande bedöms stå väldigt långt från arbetsmarknaden, kan till exempel behöva rehabiliterande och arbetsförberedande åtgärder. Dessa personer hänvisas inte heller till Rusta och matcha.
- Den arbetssökande faller någonstans emellan ovanstående två kategorier. Dessa individer hänvisas till Rusta och matcha. Vanligtvis är det långtidsarbetslösa personer (Lundin, Sibbmark & Söderström 2024).

För de arbetssökande som hänvisas till Rusta och matcha delar profileringsverktyget även in de arbetssökande i tre grupper (A, B, C). Grupperna motsvarar olika nivåer av skattade jobbchanser där grupp A bedöms stå närmast arbetsmarknaden och grupp C står längst ifrån arbetsmarknaden.

Föränderliga villkor för vilka som kan ta del av insatsen

Sedan starten av Rusta och matcha har villkoren för vilka arbetssökande som kan ta del av insatsen reviderats i flera omgångar. För att särskilja olika perioder med olika villkor tillämpar Arbetsförmedlingen en övergripande indelning i *Rusta och matcha 1*, från maj 2020 till april 2023, och *Rusta och matcha 2*, som inleddes maj 2023.

De flesta studier som finns tillgängliga i nuläget baseras på data från Rusta och matcha 1, men även inom Rusta och matcha 1 har flera revideringar genomförts. När det rör sig om betydande revideringar benämner Arbetsförmedlingen det som ett nytt *fönster*. Inom ramen för Rusta och matcha 1 finns sex olika fönster. Fönstren har inneburit förändringar i olika riktningar, men om man ser till perioden som helhet har förändringarna inneburit att målgruppen utvidgats så att fler arbetssökande kan ta del av Rusta och matcha. Det gäller både arbetssökande med lägre och med högre

jobbchanser. För en utförlig beskrivning av respektive fönster se Eriksson, Pousette Lilljeqvist & Rödin (2023, sidorna 13–15).

Stödet till deltagarna i Rusta och matcha

Syftet med Rusta och matcha är att deltagaren ska komma i arbete eller påbörja utbildning på kortast möjliga tid (Arbetsförmedlingen, 2021). Detta ska ske med hjälp av handledaren hos leverantören. Tanken är att insatsen ska utgå från varje deltagares individuella behov. Av det skälet ges leverantörerna stor frihet i att utforma insatsen innehåll. Vissa aktiviteter är dock obligatoriska:

- kartläggning, planering av stöd och aktiviteter, samt uppföljning
- individuellt utvecklingsmöte
- individuellt anpassat stöd.

Kartläggning och planering innebär bland annat att det för varje deltagare ska upprättas en individuell utvecklingsplan. Utvecklingsplanen ska visa vilka aktiviteter deltagaren ska genomföra och ska omfatta deltagarens hela *arbetsutbud*, vilket avser den mängd arbete en individ kan utföra. I normalfallet ska det motsvaras av normen för ett heltidsarbete, det vill säga 40 timmar per vecka.

Individuellt utvecklingsmöte (enskilt) innebär att varje deltagare ska få minst 30 minuters möte minst var fjortonde dag. Det första utvecklingsmötet ska genomföras fysiskt, därefter ska individuella utvecklingsmöten genomföras var fjortonde dag, antingen fysiskt eller på distans, men minst en gång var fjärde vecka ska det vara ett fysiskt möte.

Individuellt anpassat stöd innebär att leverantören, för varje deltagare, ska planera och tillhandahålla minst en aktivitet per vecka som genomförs vid ett fysiskt möte. Detta ska ske utöver det individuella utvecklingsmötet. Stödet är individuellt och kan vara av olika karaktär, men det finns ett antal valbara aktiviteter som leverantörerna ska hålla sig till. I tabellen nedan visas dessa:⁴

Tabell 1: Förteckning över valbara aktiviteter inom Rusta och matcha

Aktivitet	Beskrivning
Hälsöfrämjande åtgärder	Kan tillhandahållas i form av till exempel seminarier eller föreläsningar gällande till exempel kost, sömn och motion.
Information	Information om till exempel arbetsmarknaden och arbetslivet, orientering inom olika yrkesområden, information om utbildning och dess betydelse för etablering på arbetsmarknaden.
Insats hos annan aktör	Om Arbetsförmedlingen bedömer att det är arbetsmarknadspolitiskt motiverat kan deltagaren delta i vissa arbetsmarknadspolitiska insatser under sin tid i tjänsten, som längst tre (3) månader. Exempel på insats kan vara de arbetsmarknadspolitiska programmen praktik, yrkeskompetensbedömning eller validering. SFI ingår ej.

⁴ Tabellen är hämtad från Eriksson, Pousette Lilljeqvist & Rödin 2023, sidan 20.

Kontakter med arbetsgivare eller andra relevanta aktörer	Till exempel studiebesök, arbetsplatsbesök, presentation av deltagare för arbetsgivare, rekryteringsevents, mentorskap.
Kortare utbildning	Utbildningen får uppta maximalt 20 timmar och ska ha en direkt och tydlig koppling till en eller flera specifika lediga tjänster eller en reguljär utbildningsplats. Den kortare utbildningen ska tillhandahållas av leverantören. Med kortare utbildning avses inte utbildning som kräver ett beslut från Arbetsförmedlingen, som arbetsmarknadsutbildning eller utbildning som kan generera resultatärsättning.
Motiverande samtal	Motiverande samtal som ska ges utifrån kvalitetssäkrade metoder.
Praktiskt stöd	Till exempel stöd i att hitta och söka jobb, utforma ansökningshandlingar, träning inför intervjuer och arbetsgivarkontakter, uppföljning av sökta jobb samt stöd i att söka utbildning.
Stöd för att stärka deltagarens digitala kompetens	Till exempel stöd för att stärka individens förmåga att hantera digitala verktyg för att öka förutsättningen för arbete eller utbildning.
Stärka språkkunskaper	Stöd för att stärka deltagarens språkkunskaper
Vägledning mot arbete eller utbildning	Med vägledning mot arbete eller utbildning avses individuellt inriktat stöd som bidrar till ökad självkännet och förmåga att medvetet ta ställning till möjlig yrkesverksamhet och utbildning. Vägledningen ska aktivt motverka sådana begränsningar av val av yrkesverksamhet och utbildning som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund.

Den tredje aktiviteten i tabellen – *Insats hos annan aktör* – kan behöva förklaras. Den innebär att deltagare i Rusta och matcha kan delta i vissa andra arbetsmarknadspolitiska insatser parallellt med de insatser som den fristående aktören ger. Det kan exempelvis handla om praktik, yrkeskompetensbedömning eller validering, men det kan *inte* handla om rehabilitering, terapeutiskt stöd eller utredning av arbetsförmåga inom tjänsten. De kan heller inte få stöd inför start av eget företag.

Ett tidsbegränsat stöd med differentierad resultatärsättning

Rusta och matcha kan ges som längst 12 månader. Det förväntade resultatet är att deltagarna så snabbt som möjligt ska komma i arbete eller påbörja studier. För att styra leverantörernas arbete i den riktningen är en betydande del av ersättningen till dem resultatbaserad.⁵ Resultatärsättningen utbetalas bara om den arbetssökande kommer i jobb eller utbildning utifrån följande kriterier: Den arbetssökande ska ha påbörjat arbete eller studier senast två månader efter att Rusta och matcha-insatsen avslutats, och varaktigheten i arbetet eller studierna ska ha varit minst fyra månader.

⁵ Ersättningen till leverantörerna består av grundärsättning, resultatärsättning och en så kallad snabbhetspremie. För mer detaljerad information om ersättningssystemet, se Eriksson, Pousette Lilljeqvist & Rödin, 2023, sidan 15.

Det kan både vara subventionerat och reguljärt arbete. För utbildning gäller att det ska vara en CSN-berättigande utbildning.

Det finns inga skillnader i hur innehållet i tjänsten regleras i de tre nivåerna (A, B, C). En rimlig utgångspunkt är annars att deltagare i nivå C behöver mer omfattande insatser eftersom de bedöms stå längre ifrån arbetsmarknaden, men tanken är att utformningen av ersättningssystemet ska skapa drivkrafter för att ge ett ändamålsenligt stöd till alla deltagare utifrån deras specifika förutsättningar och behov. Ersättningssystemet är delvis differentierat mellan nivåerna på så sätt att deltagare med högst jobbchanser (nivå A) ger minst betalt och deltagare med lägst jobbchanser (nivå C) ger mest. I praktiken betyder det att arbetssökande i nivå C kan förväntas få ta del av mer omfattande insatser. En viktig förutsättning i sammanhanget är att deltagaren själv väljer leverantör och att leverantören inte kan neka att ta emot en viss deltagare. Deltagaren kan när som helst byta leverantör.

Rusta och matcha i Göteborgsregionen

I februari 2024 var totalt 6 731 invånare i Göteborgsregionens 13 kommuner inskrivna som deltagare i Rusta matcha. Det totala antalet öppet arbetslösa invånare i kommunerna var året innan 48 146 personer, vilket innebär att cirka 14 procent av de öppet arbetslösa deltog i Rusta och matcha.

Tabell 2: Antal invånare 18–65 år som är öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd, årsmedelvärde. Antal pågående deltagare i Rusta och matcha utifrån hemkommun, februari 2024.

Kommun	Antal öppet arbetslösa invånare 18–65 år (2023) ⁶	Antal invånare med pågående insats via Rusta och matcha 24/2 2024 ⁷
Ale	1071	135
Alingsås	1611	132
Göteborg	33 858	5 308
Härryda	1117	108
Kungsbacka	1970	174
Kungälv	1494	160
Lerum	1224	84
Lilla Edet	577	62
Mölndal	2187	268
Partille	1548	163
Stenungsund	836	90
Tjörn	371	26
Öckerö	282	21
Summa	48 146	6731

⁶ Källa: Kolada, bearbetat av FoU i Väst

⁷ Källa: Arbetsförmedlingen, statistik om leverantörstjänster, februari 2024

I kommunerna finns olika många leverantörer av Rusta och matcha. I februari 2025 fanns 84 leverantörer i Göteborg medan ett par kommuner inte hade några leverantörer alls. Leverantörerna har dock ett större leveransområde än den kommun de är placerade i, där deltagarna även kan välja leverantörer utanför den egna kommunen. Antalet leverantörer i kommunerna säger dock något om hur tillgängligt stödet är för individerna.

Genomförande

Studien har två övergripande syften, dels att sammanställa befintlig kunskap om Rusta och matcha, dels att undersöka vilken roll de kommunala arbetsmarknadsverksamheterna spelar när det gäller genomförandet av Rusta och matcha-insatser i Göteborgsregionen. Ambitionen är att klargöra på vilket sätt och i vilken omfattning som de kommunala initiativen är en del av de fristående aktörernas insatser och vilken betydelse dessa aktiviteter har. De metoder som använts i studien är en litteraturöversikt och en kartläggning av de kommunala arbetsmarknadsverksamheterna. Nedan beskrivs hur dessa två delstudier har genomförts.

Litteraturöversikt

Syftet med litteraturöversikten är att sammanställa aktuell kunskap om Rusta och matcha utifrån studiens frågeställningar. Det handlar om kunskap som belyser innehållet i Rusta och matcha, vilka resultat som uppnåtts hittills och vilken roll kommunernas arbetsmarknadsverksamheter spelar i genomförandet av Rusta och matcha på övergripande nivå, det vill säga inte enbart i Göteborgsregionen. Tanken med sammanställningen är att undersöka om det finns en kunskapsbaserad grund för de farhågor som cheferna för de kommunala arbetsmarknadsenheterna i Göteborgsregionen gav uttryck för inför att denna studie påbörjades, det vill säga att stödet inom Rusta och matcha inte fungerar som avsett, åtminstone inte för AME:s deltagare.

Att sammanställa kunskap inom ett visst område kan göras på olika sätt, men en *vetenskapligt grundad* kunskapsammansättning innebär allmänt en metodisk genomgång av existerande forskning med syfte att tillgängliggöra forskningsfältets resultat i mer överskådlig form (Gough, Oliver och Thomas, 2012). Ambitionen med den aktuella sammanställningen var också att primärt inkludera vetenskapligt grundad kunskap. Sammanställningen genomfördes med vägledning av Folkhälsomyndighetens handledning för litteraturöversikter (2017), med ett tillvägagångssätt som ligger närmast det som i handledningen beskrivs som en begränsad kartläggande litteraturöversikt (kapitel 4, sida 64–82). En kartläggande litteraturöversikt beskrivs av Folkhälsomyndigheten som särskilt lämplig när den fråga som undersöks är av beskrivande karaktär, exempelvis ”Vad säger forskningen om ett visst fenomen?” (Folkhälsomyndigheten 2017, s 64). Den utgångspunkten stämmer väl överens med ambitionen att sammanfatta den kunskap som finns om Rusta och matcha, med fokus på insatsen innehåll, resultat, och kommunala arbetsmarknadsverksamheters eventuella kompletterande aktiviteter riktade till deltagare i Rusta och matcha.

En begränsad kartläggande litteraturöversikt är, precis som benämningen indikerar, en enklare variant jämfört med en omfattande kartläggande litteraturöversikt. För att en kartläggande litteraturöversikt ska definieras som omfattande krävs exempelvis att litteratursökningar görs i minst tre databaser och via minst tre nyckelorganisationer. I den begränsade varianten krävs sökningar i en (1) databas och via en (1) nyckelorganisation. En annan skillnad är att formerna för dokumentation av sökstrategier, liksom framställningen av resultat är friare i den

begränsade varianten. I den aktuella litteraturöversikten har också sökningar genomförts i en (1) databas, Google scholar, men sökningar gjordes även i tre nyckelorganisationers databaser: Arbetsförmedlingen, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) och Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Vilken typ av studier har inkluderats?

I inledningen av detta kapitel anges att en vetenskapligt grundad kunskapssammanställning innebär en metodisk genomgång av existerande *forskning* med syfte att tillgängliggöra forskningsfältets resultat i mer överskådlig form (Gough, Oliver och Thomas, 2012). Forskning är emellertid ett begrepp som sällan definieras. Om man utgår från Nationalencyklopedin så definieras forskning som sökande efter ny kunskap. Med den definition kan i stort sett vilka studier som helst definieras som forskning och skulle därmed kunna ingå i en kunskapssammanställning. Om man i stället ser till vilka studier som kvalificerar sig för den typ av kunskapssammanställningar som ställer högt krav på vetenskaplig metod och studiedesign, så är det studier som genomförts som randomiserade studier med kontrollgrupper, så kallade RCT-studier (SBU 2020). Studierna ska också ha publicerats i en vetenskaplig tidskrift och därmed genomgått den kvalitetsgranskning och validering som dessa tidskrifter tillämpar. Utgångspunkten för den aktuella litteraturöversikten är betydligt mer generös. Det ställs inga krav på en viss studiedesign eller metod. Det kan vara studier som genomförts med såväl kvalitativa som kvantitativa metoder. Det kan vara olika studiedesign, exempelvis RCT, men också tvärsnittsstudier, eller longitudinella studier. Det krav som ställs för inkludering i litteraturöversikten är emellertid att studierna har genomförts med vetenskapliga metoder och att de finns tillgängliga via offentliga databaser. Det kan både handla om studier som publicerats i vetenskapliga tidskrifter, och så kallat ”grå litteratur” som publicerats i andra forum, exempelvis myndighetsrapporter och avhandlingar. Studentuppsatser, interna utvärderingar genomförda av verksamheterna och liknande har emellertid exkluderats.

Vad sökningarna resulterat i presenteras längre fram i rapporten i det avsnittet som redogör för litteraturöversikten som helhet, men det som kan vara värt att notera redan här är att sökningarna enbart resulterade i fyra relevanta studier. Ingen av dessa belyser de kommunala arbetsmarknadsenheternas aktiviteter riktade till personer som har en insats via Rusta och matcha. Det betyder inte att den typen av aktiviteter inte sker. Det betyder inte heller att den typen av aktiviteter inte har undersökts och avrapporterats på något sätt. Men det betyder att i den mån sådana initiativ har genomförts, så har de inte varit föremål för några vetenskapliga studier eller andra typer av undersökningar som är publicerade och sökbara via Google scholar, eller via de inkluderade nyckelorganisationernas databaser. Konsekvensen är att litteraturöversikten inte omfattar frågan om vilken roll de kommunala arbetsmarknadsenheterna spelar i de fristående aktörernas genomförande av Rusta och matcha-insatserna. Det kan också noteras att ingen av de inkluderade studierna belyser frågan om eventuella skillnader i resultat mellan olika fristående aktörer. Det är en av de delfrågor som ställs i anslutning till den övergripande frågan om vilka resultat som Rusta och matchaaktörernas insatser har gett hittills. Men i likhet med

de kommunala arbetsmarknadsenheternas roll i genomförandet av Rusta och matcha, så omfattar alltså litteraturöversikten inte frågan om eventuella skillnader i resultat mellan olika fristående aktörer. Utifrån de metodologiska avgränsningar som tillämpats har inga studier som belyser dessa frågor hittats. Det är ett intressant resultat i sig, men det innebär att litteraturöversikten enbart omfattar två av de tre delfrågor som ställs, det vill säga vilken kunskap som finns om *innehållet* i Rusta och matcha-aktörernas insatser, och vilken kunskap som finns om *resultatet* av Rusta och matchainsatserna.

Kartläggning

Den andra delen i denna studie handlar om att beskriva stödet från de kommunala arbetsmarknadsenheterna i Göteborgsregionen till invånare som har beviljats Rusta och matcha. Detta har genomförts i tre steg: intervjuer med chefer och personal, ett formulär som fyllts i av handläggare på arbetsmarknadsenheterna samt en avslutande gruppintervju med personal på arbetsmarknadsenheterna.

Inledningsvis skickades ett mail till samtliga arbetsmarknadschefer i de 13 kommunerna i Göteborgsregionen med en fråga om de erbjöd eller planerade stödinsatser till individer som hade insats via Rusta och matcha eller annan insats via Arbetsförmedlingen där arbetsmarknadsenheten inte har något formellt uppdrag. Nio av 13 kommuner svarade ja på frågan.

Av de nio kommuner som uppgav att de erbjöd eller planerade insatser intervjuades chefer och/eller medarbetare i åtta kommuner och i en kommun svarade chefen på frågor via mail. Intervjuerna dokumenterades med stödanteckningar.

Efter detta föll två kommuner bort ur urvalet: En kommun visade sig inte erbjuda insatser till personer med *pågående* insatser via Arbetsförmedlingen, och en kommun erbjöd inte individuellt stöd, endast via öppet hus.

De sju återstående kommunerna tillfrågades om att ta fram och fylla i ett kort formulär med information om deltagarna, vilket stöd som deltagarna erbjöds och resultatet av stödet. Inför detta moment avböjde en av kommunerna att delta, vilket innebar att sex kommuner kvarstod. Arbetsmarknadscheferna i de sex deltagande kommunerna utsåg sedan en eller två handläggare som fungerade som kontaktpersoner för studien.

Kartläggningsformuläret

Under våren 2024 tog de utsedda handläggarna och FoU i Väst gemensamt fram ett formulär i Excel som handläggarna fyllde i under perioden 1 maj – 31 oktober 2024. Formuläret innehöll i slutändan 12 kolumner, A-L:

- A. Alias/ärendenummer
- B. Kön
- C. Födelseår
- D. Högsta avslutade utbildning
- E. Kunskaper i svenska

- F. Datum för första kontakt med arbetsmarknadsenheten (AME)
- G. Datum för beslut om RoM
- H. Typ av stöd
- I. Datum för avslutad kontakt med AME
- J. Individens situation vid avslutad kontakt med AME
- K. Pågående ärende 31 oktober 2024?
- L. Bedömer du att personen är felanvisad till RoM?

Under insamlingen använde handläggaren en kod för att identifiera individen, något som togs bort innan formuläret delades med FoU i Väst.

Av uppgifterna i formuläret hade kolumn G (datum för beslut om Rusta och matcha) störst bortfall; startdatum fanns i verksamhetssystemet inom ekonomiskt bistånd och var inte direkt tillgänglig för handläggarna inom AME. Fyra av kommunerna lyckades samla in komplett information om startdatum, medan övriga två kommuner endast kunnat ange datum för vissa individer eller helt saknat information om detta.

Definitioner i formuläret

Individens språkkunskaper bedömdes vara en viktig faktor för vilket stöd individen fick och utfallet av stödet. För att göra bedömningen någorlunda likvärdigt kom FoU i Väst och handläggarna överens om följande definitioner i formuläret:

- Nybörjare: Ingen kunskap eller förståelse, bara några få grundläggande ord/fraser.
- Grundläggande: Kan förstå och tala om enkla ämnen: till exempel familj, shopping, hobby.
- Medel: Kan tala om framtida och tidigare händelser, ge skäl och förklaringar till en situation. Kan tala om abstrakta ämnen, producera tydliga detaljerade texter om många ämnen.
- Avancerad: Kan använda språket flexibelt och effektivt. Kan uttrycka sig spontant, mycket flytande och exakt.
- Modersmål svenska: Svenska som modersmål, oavsett språknivå

För att göra någorlunda likvärdiga bedömningar av kolumn H (typ av stöd) fanns också följande övergripande definition i formuläret:

- Övergripande typ/er av stöd till individen, exempelvis: Praktik, direktmatchning, coachande/vägledande samtal, stöd i myndighetskontakter, stöd i att komplettera underlag, planering med leverantör, stöd i arbetsgivarkontakter.

Avslutande gruppintervju

Vid slutet av insamlingsperioden samlades handläggarna för en gruppintervju för att reflektera kring hur det fungerat att fylla i formuläret och kring det sammanlagda resultatet. Ingen av handläggarna hade identifierat att de saknat någon viktig information i formuläret, som kan tänkas ha betydelse för utfallet för individen.

Litteraturöversikt

I det här avsnittet redovisas litteraturöversikten. Redovisningen är indelad i fyra avsnitt. Inledningsvis beskrivs resultatet av litteratursökningen och vilka studier som inkluderats. Därefter ges en sammanfattning av respektive studie. I det tredje avsnittet sammanfattas vad studierna säger om innehållet i Rusta och matcha, och i sista avsnittet sammanfattas vad studierna säger om de resultat av Rusta och matcha som hittills har kunnat påvisas.

Litteratursökning

Litteraturöversikten baseras på studier som sökts fram via databasen Google scholar. Sökningar genomfördes även i tre organisationers publikationsdatabaser: Arbetsförmedlingen, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) och Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Sökningen i Google scholar genomfördes 12 april 2024. Den sökterm som användes var "Rusta och matcha". Litteraturöversiktens syfte är avgränsat till att beskriva innehåll och resultat, men inga ytterligare sökord användes för att avgränsa träffbilderna eftersom det antogs finnas ett begränsat antal studier. Antagandet visade sig rätt. Trots den inkluderande sökstrategin genererades bara 64 träffar. Merparten av träffarna var studentuppsatser, huvudsakligen med fokus på de professionellas erfarenheter av sitt arbete. Inga av uppsatserna hade fokus på innehåll eller resultat kopplat till Rusta och matcha. Utöver uppsatserna resulterade sökningen i drygt tio rapporter och vetenskapliga artiklar, men flertalet av dessa motsvarade inte heller litteraturöversiktens syfte. Rapporterna och artiklarna handlade i stället om reformeringen av Arbetsförmedlingen i stort, rättsliga utmaningar vid tillämpningen av AI för bedömning av olika klientgruppers behov, och vilka arbetsmarknadsinsatser som erbjuds personer med utsatt ställning i förhållande till arbetsmarknaden. Sammantaget gav sökningen via Google scholar endast två träffar som motsvarar litteraturöversiktens syfte.

Sökningen via de tre organisationernas publikationsdatabaser gav inga ytterligare träffar, men det visade sig att IFAU inom kort skulle publicera två studier med Rusta och matcha i fokus. Den ena publicerades under senare delen av april 2024 och den andra under hösten 2024. Båda dessa studier inkluderades. Litteraturöversikten baseras därmed på totalt fyra studier.

Studierna berör enbart de två första frågorna som litteraturöversikten avser att besvara, det vill säga *innehållet* i Rusta och matcha samt vad insatsen *resulterar* i. När det gäller den tredje frågan – *kommunernas involvering* – resulterade sökningarna inte i några träffar. Det betyder inte nödvändigtvis att studier som belyser den frågan inte har genomförts, men det betyder att dessa studier i så fall inte fångats upp genom den sökstrategi som använts i litteraturöversikten. Det betyder också att litteraturöversikten inte besvarar frågan om hur de kommunala arbetsmarknadsenheternas dolda roll i genomförandet av Rusta och matcha ser ut på en mer övergripande nivå, utan är avgränsad till att belysa frågan om innehåll och resultat kopplat till Rusta och matcha. I tabellen nedan redovisas de inkluderade studierna översiktligt.

Tabell 3: Identifierade studier som inkluderats i litteraturoversikten

	1. Utvecklade matchningstjänster. Åtterrappport regleringsbrev 2023.	2. Erfarenheter från fyra år med Arbetsförmedlingens leverantörer. Bilaga 1. Kartläggning Rusta och matcha	3. Rusta och matcha: Vad händer hos privata leverantörer av arbetsmarknadsinsatser? Rapport 2024:9.	4. En effektutvärdering av arbetsförmedling med fristående leverantörer. Rapport 2024:17.
Författare och publiceringsår	Eriksson, J., Pousette Lilljeqvist, J. & Rödin, M. 2023	Ornstein, P. & Watchefo, G. 2024	Lundin, M., Sibbmark, K. & Söderström, M. 2024	Laun, I., Liljeberg, L., Rödin, M., Söderström, M., Videnord, E. & Vikström J. 2024
Population	Samtliga deltagare i Rusta och matcha under maj 2020 - januari 2022 (avseende innehåll), respektive juli 2022 - maj 2023 (avseende resultat). 108 500 unika individer.	Samtliga deltagare i Rusta och matcha under maj 2020 - januari 2022 (avseende innehåll), respektive juli 2022 - maj 2023 (avseende resultat). 108 500 unika individer.	Samtliga personer registrerade i Rusta och matcha minst 1 dag under september månad 2022. 63 792 individer, svarsfrekvens 27 procent = 17 039 individer	Samtliga individer som kvalificerade sig för Rusta och matcha mellan 2020-09-04 och 2022-12-31. Totalt 241 171 individer.
Dataunderlag	Leverantörernas återrapportering till Arbetsförmedlingen; periodiska rapporter för beskrivning av innehåll, samt resultatrapporter för resultatredovisning. Arbetsförmedlingens registerdata.	Leverantörernas återrapportering till Arbetsförmedlingen; periodiska rapporter för beskrivning av innehåll, samt resultatrapporter för resultatredovisning. Arbetsförmedlingens registerdata.	Enkätdata, registerdata från Arbetsförmedlingens registerdata.	Registerdata från Arbetsförmedlingen och Skatteverket.
Studiedesign	Tvårsnittsstudie. Resultat redovisas som statistiska mått: andelar och medelvärden. Regressionsanalys görs för att jämföra utfallet för olika grupper av arbetssökande, till exempel baserat på kön och ålder.	Tvårsnittsstudie. Resultat redovisas som statistiska mått: andelar och medelvärden. Regressionsanalys görs för att jämföra utfallet för olika grupper av arbetssökande, till exempel baserat på kön och ålder.	Tvårsnittsstudie. Resultat redovisas som statistiska mått: andelar och medelvärden. Regressionsanalys görs för att jämföra utfallet för olika grupper av arbetssökande, till exempel baserat på kön och ålder.	Experimentell design; randomiserad studie med kontrollgrupp (RCT). Resultat redovisas som statistiska mått: andelar och medelvärden. Effekter av deltagande i insats beräknas i termer av ITT-effekter.
Resultatmått	Varaktig sysselsättning och utbildning: individen ska ha varit i arbete eller studier i minst fyra månader efter avslutad insats.	Varaktig sysselsättning och utbildning: individen ska ha varit i arbete eller studier i minst fyra månader efter avslutad insats.	Inga resultatmått ingår	Varaktig sysselsättning och utbildning enligt ovan. Sysselsatt: individen har en inkomst som är minst i nivå med 10 procent av minimilönen för handelsanställda 6 månader efter randomiseringen. Löneinkomst: den totala inkomsten 12 månader efter randomiseringen.
Typ av publikation	Arbetsförmedlingens återrapportering av regleringsbrev.	Bilaga i rapport publicerad av Sveriges kommuner och regioner (SKR)	Rapport i IFAU:s rapportserie.	Rapport i IFAU:s rapportserie.

Beskrivning av studierna

Samtliga inkluderade studier kan kategoriseras som grå litteratur på så sätt att de inte har publicerats i vetenskapliga tidskrifter. En annan gemensam nämnare är att det rör sig om totalundersökningar på så sätt att alla som deltagit i Rusta och matcha inom de tidsspänn som respektive studie omfattar ingår i underlaget. I övrigt finns betydande skillnader när det gäller studiedesign.

- **Studie 1** är Arbetsförmedlingens egen återrapportering till regeringen kring Rusta och matcha. Dataunderlaget är de rapporter som Rusta- och matcha-aktörerna skickar in till Arbetsförmedlingen, så kallade *periodiska rapporter* och *resultatrapporter*. För att kunna analysera utfallet för olika grupper av deltagare har även Arbetsförmedlingens registerdata använts. Det är data som innehåller bakgrundsinformation om deltagarna i Rusta och matcha, exempelvis ålder, kön och utbildningsnivå.
- **Studie 2** är baserad på samma dataunderlag som studie 1, men rapporten är framtagen av externa forskare på uppdrag av Sveriges kommuner och regioner (SKR).
- **Studie 3** är publicerade inom ramen för IFAU:s rapportserie och har tagits fram av forskare knutna till IFAU. Studie 3 baseras på en nätbaserad enkät som deltagare i Rusta och matcha har besvarat. I likhet med studie 1 och 2 används också bakgrundsdata som hämtats från Arbetsförmedlingens registerdatabas.
- **Studie 4** är också publicerade inom ramen för IFAU:s rapportserie och har tagits fram av forskare knutna till IFAU, men här handlar det om en effektstudie där resultatet för deltagare i Rusta och matcha jämförs med resultatet för deltagare som får andra insatser via Arbetsförmedlingen. Den här studien har alltså genomförts med den metod (RCT) som inom det vetenskapliga sammanhanget betraktas som mest tillförlitlig för att bedöma effekter av en intervention. Resultatdata har hämtats via Skatteverket och Arbetsförmedlingen. Även i denna studie har bakgrundsdata från Arbetsförmedlingens registerdatabas använts.

Dataunderlaget i samtliga studier är omfattande. Studie 1 och 2 baseras på underlag som omfattar 108 500 individer som deltog i Rusta och matcha under perioden juli 2022 till och med maj 2023. I studie 3 skickades den nätbaserade enkäten till de drygt 63 792 individer som deltog i Rusta och matcha under september månad 2022. Antalet deltagare som ingår i studien är emellertid 17 039 personer, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 27 procent. Svarsfrekvensen är alltså mycket låg, men här skriver författarna att man av erfarenhet vet att det är svårt att få en hög svarsfrekvens i studier som berör så kallat svaga grupper, exempelvis arbetssökande. Stora bortfall är ändå ett problem som skapar osäkerhet i hur representativt urvalet är. Studie 4 är som sagt en så kallad RCT-studie där arbetssökande med så lika förutsättningar som möjligt slumpades (randomiserades) till en av två grupper, en undersökningsgrupp och en jämförelsegrupp. Utfallen för de båda grupperna jämförs sedan med statistiska metoder för att belysa eventuella skillnader i effekter. I den aktuella studien slumpades arbetssökande till antingen Rusta och matcha (undersökningsgrupp) eller annat stöd i Arbetsförmedlingens egen regi

(jämförelsegrupp). Den grupp arbetssökande som studien baseras på är personer som randomiserades mellan september 2020 och december 2022, med utfallsdata som sträcker sig till början av augusti 2023. Upptagningsområdet är hela landet. Totalt ingår 240 000 individer i populationen. I studien undersöks även effekterna av den resultatbaserade ersättningsmodellens utformning.

Innehållet i Rusta och matcha

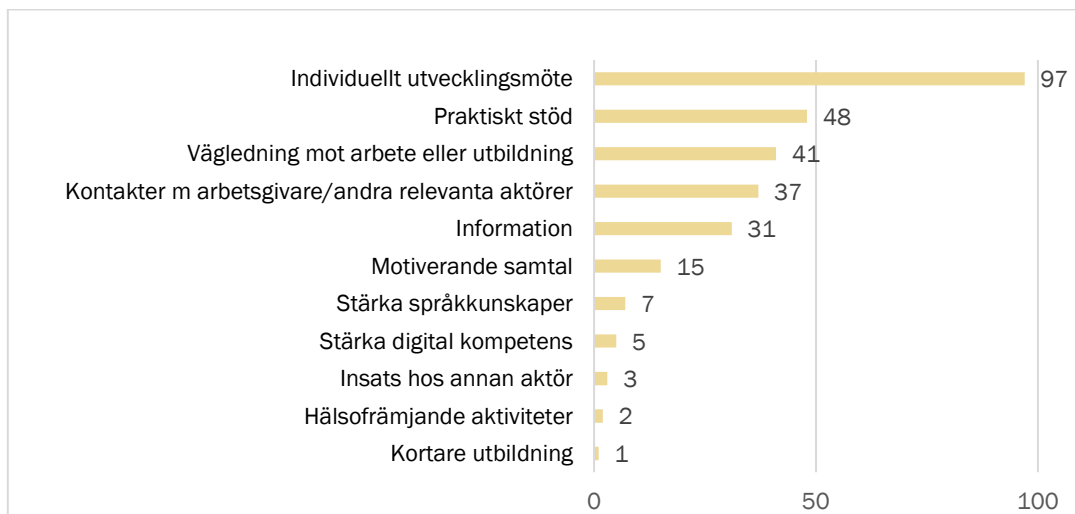
Studie 4 innehåller inga analyser av *innehållet* i Rusta och matcha. Redovisningen i detta avsnitt omfattar därför enbart studierna 1, 2 och 3.

Studie 1 och 2

Dessa studier baseras på Rusta och matcha-aktörernas återrapportering till Arbetsförmedlingen och redogör i huvudsak för vilka aktiviteter som deltagare i Rusta och matcha tagit del av och i vilken omfattning. Informationen är översiktlig, men ger en uppfattning om vilka aktiviteter som är mest förekommande och stödets omfattning i tid.

I figur 1 nedan redovisas hur stor andel av deltagarna i Rusta och matcha som tagit del av de aktiviteter som leverantörerna har möjlighet att erbjuda inom tjänsten.

Figur 1: Andel deltagare som tagit del av minst 1 timme i respektive aktivitet under en månad

Källa: Ornstein & Watchefo, 2024, sidan 30.

Av diagrammet framgår att i stort sett alla deltagare (97 procent) tagit del av individuellt utvecklingsmöte. Att det är den vanligast förekommande aktiviteten är rimligt utifrån att den är obligatorisk. Praktiskt stöd, vägledning samt kontakter med arbetsgivare och information är andra vanligt förekommande aktiviteter.

Omfattningen i stödet redovisas som antal timmar i aktivitet per månad i genomsnitt. Arbetsförmedlingen uppger att majoriteten av deltagarna får 4–8 timmars stöd i någon form per månad. Att det är ett genomsnittligt värde är viktigt att komma ihåg. Spännvidden i det antal timmar som leverantörerna rapporterat in skiljer sig åt, men om det finns påtagliga skillnader mellan olika leverantörer så är det i alla fall inget som tas upp i studien.

En central utgångspunkt i Rusta och matcha är att deltagare i de tre olika nivåerna (A, B och C) har behov av stöd i olika omfattning och att principerna för den ersättning som går till Rusta- och matcha-aktörerna ska främja att de med störst behov (nivå C) också ska få mer omfattande insatser. Studierna visar emellertid att den enda skillnad som finns är att deltagare inom nivå C tar del av marginellt mer stöd.

Utöver nivåbaserade analyser (av grupperna A, B, C) redovisas analyser baserade på ett antal bakgrundsfaktorer som finns i Arbetsförmedlingens databaser. Det handlar om den typ av faktorer som på generell nivå har betydelse för chanserna att få ett arbete: kön, ålder, utbildningsnivå, funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga samt inrikes/utrikes född. Samtliga faktorer utom kön ger utslag i analyserna i något avseende. Personer som inte har en fullständig gymnasieutbildning tar i genomsnitt del av mer stöd jämfört med personer med avklarad gymnasieutbildning eller högre. Personer under 25 år får något mindre stöd än äldre. Utrikes födda tar i genomsnitt del av mer stöd än inrikes födda. Så långt är skillnaderna i stödets omfattning förväntade, eftersom det är deltagare med generellt sett sämre förutsättningar i förhållande till arbetsmarknaden som får ett mer omfattande stöd. När det gäller deltagare med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga går resultatet däremot i motsatt riktning på så sätt att den gruppen tar del av *mindre* stöd per månad jämfört med personer utan funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Studie 3

Studie 3 baseras på en nätbaserad enkät riktad till deltagare i Rusta och matcha. När det gäller innehållet fångar enkäten delvis samma frågor som i studie 1 och 2, men här är det alltså deltagarna själva som besvarar frågorna. Studie 1 och 2 baseras istället på data som Rusta- och matcha-aktörerna rapporterat in.

För att fånga omfattningen av stödet ställs i enkäten en fråga om hur mycket tid som deltagarna lagt på aktiviteter de senaste sju dagarna. Utifrån enkätsvaren bedömer författarna att aktivitetsnivån vanligtvis omfattar 14–23 timmar per månad. Det finns inga tydliga skillnader mellan deltagare i nivå A, B och C. Det kan noteras att aktivitetsnivån här är betydligt högre än den som framkommer i studie 1 och 2, men det handlar som sagt om två olika underlag som delvis mäter olika saker. Författarna skriver att enkäten fångar aktiviteter *hos leverantören*, medan de periodiska rapporter som studie 1 och 2 baseras på, enbart fångar aktiviteter *med handledaren* (Lundin, Sibbmark & Söderström, 2024, sidan 40). Författarna skriver också att 14–23 timmar per månad visserligen är betydligt mer jämfört med vad de periodiska rapporterna visar, men motsvarar fortfarande betydligt mindre tid än heltid. I Rusta och matcha är tanken att den totala mängden aktiviteter ska uppgå till vad som i utgör en arbetssökandes *hela arbetsutbud*, vilket i normalfallet motsvarar omfattningen av ett reguljärt heltidsarbete, det vill säga 40 timmar per vecka. Enligt regelverket kan en del av dessa timmar vara aktiviteter som den arbetssökande genomför på egen hand. Här menar författarna att även med en aktivitetstid på 14–23 timmar per månad så tyder enkätresultaten på att en stor del av tiden också behöver fyllas av aktiviteter på egen hand.

Enkäten fångar information om innehållet genom en fråga om vilka aktiviteter deltagarna haft *någonsin* inom ramen för Rusta och matcha, och vilka aktiviteter de haft *den senaste veckan*. Aktivitetskategorierna liknar dem som finns i de periodiska rapporterna. Det individuella utvecklingssamtalet saknas i punktlistan nedan eftersom det diskuteras mer specifikt längre fram.

1. Hjälpa att leta jobb
2. Motiverande samtal
3. Information om arbetsmarknaden
4. Hjälpa med CV/ansökningshandlingar
5. Information om utbildningar
6. Hjälpa att kontakta arbetsgivare
7. Träffa arbetsgivare
8. Information om hälsa etc.
9. Lärt sig om datorer och internet
10. Stöd att förbättra svenska
11. Kurs/utbildning
12. Praktisera hos arbetsgivare

Den vanligaste aktiviteten är Motiverande samtal, samt Hjälpa att leta jobb. Andra vanligt förekommande aktiviteter är Information om arbetsmarknaden och Information om olika utbildningar, Hjälpa med CV/ansökningshandlingar, Hjälpa att kontakta en arbetsgivare. Resterande aktiviteter är mindre vanligt förekommande. Praktiserat hos arbetsgivare är den minst förekommande aktiviteten.

När det gäller skillnader i stöd mellan deltagare i de olika nivåerna ligger enkätresultaten i linje med resultaten i studie 1 och 2. Analysen visar i stort sett inga skillnader fränsett på en punkt. Det handlar om insatsen Stöd att förbättra svenska. I nivå C, där högst andel är födda utanför Norden, hade 46 procent fått sådant stöd, i nivå B handlar det om 40 procent och i nivå A om 35 procent.

Kontakten med handledaren är en aktivitet som ges särskilt utrymme i enkäten. Syftet är delvis att belysa om alla deltagare får det obligatoriska inslaget Individuellt utvecklingsmöte i den omfattning som är tänkt, det vill säga ett möte (fysiskt eller digitalt) minst varannan vecka. Här visar det sig att 82 procent av de som besvarat enkäten har haft sådana möten i avsedd omfattning. Författarna resonerar kring möjliga orsaker till att de obligatoriska utvecklingsmötena inte sker så ofta som regelverket säger. Ett skäl kan vara att leverantören inte erbjuder möten i den utsträckning som förväntas, men det kan också handla om att deltagaren inte kommer till ett planerat möte, exempelvis på grund av sjukdom (Lundin, Sibbmark, & Söderström, sidan 33). Men författarna betonar samtidigt att definitionen av ett 30-minutersmöte i enkäten var generös och innefattade både personligt möte, digitalt möte och telefonmöte. Deltagarens behov av att ställa in ett planerat möte bör därmed ha varit begränsat.

I likhet med studie 1 och 2 innehåller studie 3 analyser baserade på faktorer som på övergripande nivå hänger samman med olika förutsättningar för att få ett reguljärt arbete (kön, ålder, utbildningsnivå, funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, födelseland inom eller utanför Norden). Resultatet av analyserna ligger också i linje med det som framkommer i studie 1 och 2. Enkätsvaren visar att arbetssökande födda utanför Norden får mer omfattande insatser jämfört med arbetssökande födda inom Norden, medan arbetssökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga i genomsnitt tycks få mindre omfattande insatser jämfört med arbetssökande som inte har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Utifrån enkätsvaren drar författarna slutsatsen att Rusta och matcha fungerar ganska väl och att de flesta deltagare är nöjda. Samtidigt finns en del variationer i materialet som bedöms vara problematiska. Att en betydande andel av deltagarna inte får det obligatoriska individuella utvecklingsmötet så ofta som regelverket säger är ett sådant problem. Det är också bekymmersamt att nivåindelningen (A, B, C) har så liten betydelse för hur enkätsvaren fördelar sig. Författarna skriver att nivåindelningen har en central funktion i Rusta och matcha. Tanken med att gruppera arbetssökande utifrån förutsättningar och behov i förhållande till arbetsmarknaden är att det ska avspeglas i insatserna omfattning och karaktär.

Sammanfattning

När det gäller innehållet i Rusta och matcha är det inte möjligt att ge en tydlig sammanfattande bild eftersom studierna baseras på olika underlag och de aktivitetskategorier som undersöks benämns på olika sätt. Några intressanta resultat kan emellertid lyftas fram. Det första är att det individuella utvecklingsmötet med handledaren inte verkar erbjudas i den omfattning som avses. Det får anses som bekymmersamt i och med att det är den enda obligatoriska aktivitet som Rusta och matcha innehåller. Ett annat intressant resultat är att det inte är några skillnader i insatsernas innehåll beroende på vilken av de tre nivåerna som deltagaren ingår i. Utifrån principen att deltagare i nivå C behöver ett mer omfattande stöd kan man tänka att innehållet i stödet borde variera mellan de olika nivåerna, men så är alltså inte fallet utifrån de inkluderade studierna.

Vad som också är intressant är att det inte finns några tydliga skillnader mellan de tre nivåerna när det gäller omfattningen av stödet. De skiljelinjer i stödets omfattning som studierna visar på handlar i stället om de bakgrundsfaktorer som också analyseras. Analysen visar att ett mer omfattande stöd ges till de grupper som enligt forskning har sämre chanser på arbetsmarknaden, det vill säga äldre får mer stöd än yngre, personer med lägre utbildning får mer stöd än högutbildade, utrikes födda personer får mer stöd än inrikes födda. Mönstret gäller för alla tre nivåer. Vad som bör noteras här är att mönstret inte gäller för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Den gruppen får i stället mindre stöd jämfört med personer som inte har en sådan funktionsnedsättning.

Omfattningen av stödet varierar alltså inte mellan de tre nivåerna, men som vi sett finns skillnader utifrån de bakgrundsfaktorer som studierna belyser. Analysen av den totala omfattningen av stödet visar också på intressanta resultat, men de inkluderade studierna är inte samstämmiga. Bedömningen som görs i studie 1 och 2 är att den

totala omfattningen av stödet i genomsnitt är 4–8 timmars aktivitet per månad. Bedömningen utifrån studie 3 är att det handlar om 14–23 timmar per månad. Sannolikt beror skillnaderna på att de frågor som ställs i de olika studierna inte är formulerade på samma sätt. I studie 1 och 2 efterfrågas tid i aktivitet *med handledaren*, medan studie 3 efterfrågar tid i aktivitet *hos Rusta och matcha-aktören*. Men även med en aktivitet på 14–23 timmar per månad är glappet till heltidsaktivitet mycket stort. Utgångspunkten i Rusta och matcha är att deltagaren ska ha en aktivitet som motsvarar individens hela arbetsutbud, vilket i normalfallet motsvarar 40 timmar per vecka. Enligt regelverket får en Rusta och matcha-insats omfatta aktiviteter som den arbetssökande genomför på egen hand. Det innebär att deltagaren kan ingå i aktiviteter som inte registrerats i de periodiska rapporterna och som respondenterna i studie 3 inte angivit i enkäten. Att egna aktiviteter skulle ske i en så pass stor omfattning att aktivitetstiden totalt skulle innebära en heltidsaktivitet får emellertid betraktas som osannolikt. Men det ska också påpekas att studierna inte innehåller någon information om hur stort arbetsutbudet är bland deltagarna i Rusta och matcha. Sannolikt finns en variation. Åtminstone bland deltagare i nivå C och i gruppen personer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga så finns personer vars arbetsutbud är betydligt lägre än 40 timmar per vecka. Dessa personer förväntas inte heller erbjudas aktivitet i en sådan omfattning.

Sammantaget tyder ändå de inkluderade studierna på att omfattningen i de aktiviteter som erbjuds inom Rusta och matcha är begränsad och att innehållet inte är tydligt anpassat efter deltagarnas behov. I det avseendet tycks det finnas grund för de farhågor som AME-cheferna i Göteborgsregionen uttryckt, det vill säga att det stöd som ges via Rusta och matcha till arbetsmarknadsenheternas deltagare är otillräckligt.

Resultatet av Rusta och matcha

Studie 1 och 2

De resultatmått som används i studie 1 och 2 har definierats av Arbetsförmedlingen och utgör grunden för att resultatersättningen ska utgå till de fristående aktörerna. Det handlar om att deltagaren som fått insatsen ska ha fått ett arbete eller påbörjat studier inom 2 månader efter avslutad insats, och arbetet eller studierna ska vara varaktiga, vilket innebär att de ska ha pågått i minst 4 månader. Studie 1 och 2 visar att 33 procent av de deltagare som ingår i underlaget har uppnått ett sådant resultat.

Tabell 3 nedan visar resultaten för de tre nivåerna (A, B och C) och visar också hur stor andel av deltagarna som fått ett arbete respektive börjat studera. Vi ser att 38 procent av deltagarna i nivå A varit i arbete eller studier i minst fyra månader efter avslutad insats. Av dessa 38 procent är det en betydligt större del som varit i arbete (32 procent) jämfört med studier (6 procent). Vi ser också att det finns skillnader mellan de olika nivåerna där den lägsta andelen som varit i arbete eller studier finns i nivå C. Skillnaden mellan nivåerna ligger i andelen som gått till arbete, medan andelen i utbildning genomgående ligger på 5–6 procent.

Tabell 3: Deltagare i varaktigt arbete eller varaktiga studier inom två månader efter avslutad insats, andel som procent.

	Nivå A	Nivå B	Nivå C	Totalt
Arbete eller utbildning	38	33	30	33
- varav arbete	32	28	24	27
- varav utbildning	6	5	6	6

I studie 1 redovisas också hur fördelningen ser ut när det gäller arbete eller studier för olika grupper av arbetssökande. Det som kan vara intressant att lyfta fram är att andelen som går till utbildning är särskilt låg bland äldre arbetssökande (> 55 år) och för arbetssökande med längre inskrivningstider (> 4 år). På motsvarande sätt är andelen som går till studier högre bland unga arbetssökande och de med kortare inskrivningstider. Andelen som går till arbete är högre bland män medan andelen som går till utbildning är högre bland kvinnor. Denna könsbaserade skillnad är jämförelsevis större i gruppen utrikes födda.

Oavsett variationen mellan grupperna är övergång till arbete ett betydligt vanligare resultat än studier. Här blir det intressant att se i vilken utsträckning det handlar om subventionerat respektive osubventionerat arbete. I leverantörernas inrapporterade uppgifter görs inte den åtskillnaden, men i studie 1 har sådana uppgifter hämtats från Arbetsförmedlingens dataregister. Författarna resonerar kring de osäkerheter som finns i dessa uppgifter, men gör bedömningen att cirka två tredjedelar av anställningarna är osubventionerade och resterande tredjedelen är subventionerade. I linje med vad som kan förväntas är andelen osubventionerade anställningar högst i nivå A och lägst i nivå C. På grund av osäkerheten i dataunderlaget avstår författarna från att redovisa andelen osubventionerat och subventionerat arbete för olika grupper av arbetssökande.

Studie 4

I studie 4 används flera resultatmått för att belysa effekterna av Rusta och matcha. Dels används samma mått som i studie 1 och 2. I studie 4 kallas dessa mått för *varaktig sysselsättning* respektive *varaktiga studier*, men det handlar alltså om att en individ ska ha fått ett arbete eller påbörjat studier inom 2 månader efter avslutad Rusta och matcha-insats, och att arbetet eller studierna ska ha pågått minst 4 månader. Dessa resultat har hämtats från Arbetsförmedlingen. Utöver det används resultatmått *sysselsatt* och *löneinkomst*. Här har uppgifter hämtats från Skatteverket. För att betraktas som *sysselsatt* ska en individ ha en inkomst som är minst i nivå med 10 procent av minimilönen för handelsanställda. För att betraktas som *sysselsatt* ska individen ha en sådan inkomst (eller högre) senast 6 månader efter att den randomiserats till insatsen. Resultatmättet *löneinkomst* mäts som den totala inkomsten 12 månader efter randomiseringen. Det kan vara värt att påminna om att den metod som tillämpats i studie 4 innebär att arbetssökande randomiserades till antingen Rusta och matcha (undersökningsgrupp) eller annat stöd i Arbetsförmedlingens egen regi (jämförelsegrupp). De båda grupperna jämförs sedan avseende samtliga resultatmått för att se om det finns skillnader mellan grupperna.

Utöver de resultatmått som beskrivs ovan så undersöks även om den ersättningsmodell som Rusta och matcha baseras på fungerar som det var tänkt, liksom kostnaderna för de olika insatserna.

Studie 4 visar att arbetssökande som randomiserades till Rusta och matcha fick mer och dyrare insatser jämfört med jämförelsegrupperna. Trots den högre kostnaden visar analyserna inte på några positiva effekter av Rusta och matcha när det gäller något av resultatmått, och varken för arbetssökande som står närmare eller längre från arbetsmarknaden. Slutsatsen är därför att Rusta och matcha inte ledde till förbättrade arbetsmarknadsutfall, trots att tjänsten var dyrare än insatserna som jämförelsegrupperna tog del av.

Utvärderingen av ersättningsmodellen visar att en högre ersättning till leverantörerna inte förbättrade de arbetssökandes chanser på arbetsmarknaden. Tanken med modellen är att den högre resultatbaserade ersättningen för arbetssökande i nivå C ska kompensera för deltagarnas lägre jobbchanser. Leverantören förväntas alltså ge mer, eller i alla fall inte mindre, stöd till dessa arbetssökande. Men här pekar studie 4 mot att ersättningsmodellen inte gav avsedd effekt. Däremot indikerar studien att en ersättningsmodell med en större *andel* resultatbaserad ersättning och en mindre andel grundersättning kan leda till något bättre arbetsmarknadsutfall. Möjligheten att dra den typen av slutsatser baseras på det faktum att man vid införandet av Rusta och matcha tillämpade olika nivåer av grund- respektive resultatbaserad ersättning i olika delar av landet med avsikten att kunna göra den här typen av analyser.

Sammanfattning

Det studier som ingår i litteraturöversikten baseras på olika dataunderlag och har genomförts med olika metoder. Studie 1 och 2 innehåller en resultatredovisning som belyser hur stor andel av deltagarna som uppnått önskat resultat, utifrån målsättningen med Rusta och matcha. Det handlar om att deltagarna ska ha ett arbete eller vara studerande inom 2 månader efter avslutad insats. Totalt sett är det 33 procent av deltagarna som uppnått detta resultat. Om 33 procent är ett bra eller dåligt resultat går inte att säga, men av den nivåindelade analysen kan man utläsa är att ersättningsmodellen inte har kompenserat för deltagargrupperna olika jobbchanser så som det var avsett. En jämförelse mellan de tre nivåerna visar att det har gått bäst för deltagare som står närmast arbetsmarknaden (38 procent av deltagarna i nivå A har gått vidare till arbete eller studier), och det har gått sämst för deltagarna i nivå C (30 procent har gått vidare till arbete eller studier). Det resultatet tyder på att det stöd som deltagare i nivå C tagit del av inte har kompenserat för deras jämförelsevis sämre chanser i förhållande till arbetsmarknaden.

I studie 4 slumpades (randomiserades) deltagare till antingen Rusta och matcha (undersökningsgrupp), eller annan insats i Arbetsförmedlingens regi (jämförelsegrupp). Resultatet för de olika grupperna jämförs sedan för att undersöka vilken av de båda insatserna som ger bäst resultat. Det visar sig då att arbetssökande som deltog i Rusta och matcha fick mer och dyrare insatser jämfört med jämförelsegruppen, men trots detta gav Rusta och matcha inte bättre effekt för något av resultatmått, och varken för arbetssökande med högre eller lägre chanser på arbetsmarknaden. Slutsatsen som författarna drar är därför att Rusta och matcha

inte ledde till förbättrade arbetsmarknadsutfall jämfört med insatserna i Arbetsförmedlingens regi. Detta trots att insatsen var mer kostsam. I likhet med studie 1 och 2 pekar även studie 4 på att ersättningsmodellen inte fungerar som det var tänkt: Den högre totala ersättningen för arbetssökande i nivå C kompenserade inte för deltagarnas lägre jobbchanser. Däremot tyder studien på att en ersättningsmodell med generellt större andel resultat ersättning och mindre andel grundersättning kan leda till något bättre arbetsmarknadsutfall jämfört med en lägre resultat ersättning och högre grundersättning.

Sammanvägd bedömning

Den sammanvägda bedömningen utifrån litteraturöversikten är att Rusta och matcha inte ger bättre arbetsmarknadsutfall än motsvarande insatser i Arbetsförmedlingens regi, och att den nivåbaserade ersättningsmodellen inte tycks fungera som det var avsett när det gäller att jämna ut chanserna på arbetsmarknaden för individer med olika förutsättningar. Vilken betydelse detta har för de kommunala arbetsmarknadsenheternas deltagare går bara att spekulera i eftersom dessa personer inte är urskiljbara i studierna. Men med tanke på att AME:s deltagare primärt är personer som mottar försörjningsstöd på grund av arbetslöshet, och att det är en grupp som i allmänhet står långt ifrån arbetsmarknaden, så är det sannolikt att i den mån de deltar i Rusta och matcha så ingår de i nivå C. I så fall tillhör de den grupp för vilka Rusta och matcha tycks fungera sämst. Tanken är som sagt att ersättningsmodellen ska främja att de fristående aktörerna ger mer, eller i alla fall inte mindre, stöd till deltagare i nivå C. Om det stämmer så borde det visa sig i lika goda resultat för deltagare i denna grupp som för deltagare i nivå A. Men litteraturöversikten pekar i motsatt riktning.

Det ska också noteras att ingen av de inkluderade studierna berör frågor om kommunala arbetsmarknadsenheters involvering i genomförandet av Rusta och matcha. Studierna berör inte heller eventuella skillnader mellan olika fristående leverantörer, vare sig när det gäller innehåll eller resultat. Spännvidden kan vara stor både när det gäller stödets omfattning och innehåll, eftersom Rusta och matcha är en insats som lämnar stort utrymme för de fristående aktörerna att utforma individuellt anpassade insatser. Om det finns betydande skillnader i omfattning och innehåll är det också troligt att det finns skillnader i insatsernas resultat. Men dessa frågor kan som sagt inte besvaras utifrån litteraturöversikten.

Kartläggning

Detta kapitel beskriver resultatet av studiens andra del, med syfte att kartlägga det kompletterande stöd som arbetsmarknadsenheterna i Göteborgsregionen ger till personer som beviljats insatsen Rusta och matcha. Kapitlet består av två avsnitt. I det första avsnittet beskrivs bakgrund, syfte och innehåll i stödet som de sju kommunerna erbjuder. I det andra avsnittet redovisas resultatet av det formulär som sex av kommunerna har fyllt i.

Under våren 2024 erbjöd sju av Göteborgsregionens kommuner någon form av individbaserat stöd till individer i Rusta och matcha: Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lilla Edet, Mölndal, Partille och Stenungsund. I samtliga kommuner erbjöds stödet till individer som får försörjningsstöd av kommunen.

Övergripande syfte och innehåll i stödet

Nedan sammanfattas de inledande intervjuerna med chefer och personal på arbetsmarknadsenheterna, med syfte att ringa in hur och varför de ger stöd till deltagare i Rusta och matcha.

Härryda

Inom arbetsmarknadsenheten i Härryda finns funktionen företagskoordinator, som har kontakt med arbetsgivare, arrangerar rekryteringsmässor och arbetar tillsammans med näringslivet. Företagskoordinatorns roll är att stötta arbetsmarknadshandläggare i att hitta ett arbete till en klient.

Direktmatchning till arbete om processen går för långsamt

Arbetsmarknadsenheten får kontakt med deltagare i Rusta och matcha via socialsekreterare inom enheten för försörjningsstöd. Om socialsekreteraren bedömer att det tar för lång tid hos leverantören kan hen skicka ett matchningsuppdrag till arbetsmarknadsenheten, så kallad direktmatchning. Matchningsuppdraget går då direkt till företagskoordinatorn, som tar kontakt med lämplig arbetsgivare för att ordna en anställning. Matchningen är ingen lång process; antingen kan företagskoordinatorn ordna en direktmatchning eller inte. Syftet är att förkorta och minska försörjningsstödet och minska arbetslösheten.

Kungsbacka

Arbetsmarknadsenheten i Kungsbacka har som rutin att löpande följa upp alla individer som har ekonomiskt bistånd eller deltar i etableringsprogrammet⁸. Syftet är att se till att individen genomför beslutade insatser och att erbjuda ytterligare stöd och aktiviteter vid behov. Bakgrunden är ett politiskt beslut om att alla som får ekonomiskt bistånd ska ha ”100 procent motprestation”. Kommunen vet vilka invånare som deltar i Rusta och matcha genom samverkan med Arbetsförmedlingen.

---

⁸ Etableringsprogrammet är ett stöd i form av aktiviteter och utbildning för vissa nyanlända invandrare

Kompletterande stöd om det saknas heltidsaktivitet

Arbetsmarknadsenheten träffar individen varje vecka för en dialog om hens planering. Vid mötet loggar de gemensamt in på den fristående leverantörens plattform för att få insyn i individens planering, och om kommunen bedömer att det inte finns tillräckligt mycket planering fyller de upp med kompletterande insatser.

Vilken typ av insatser arbetsmarknadsenheten erbjuder skiljer sig åt beroende på målgrupp. Deltagare i Rusta och matcha som deltar i etableringsprogrammet erbjuds SFI, samhällsorientering och andra orienteringskurser via vuxenutbildningen – det vill säga ordinarie verksamhet via etableringsprogrammet. Utöver detta erbjuder kommunen också exempelvis digital utbildning, stöd i att söka arbete och andra typer av gruppverksamhet via arbetsmarknadssekreterare. För deltagare i Rusta och matcha erbjuder kommunen dock inte praktik, för att undvika dubbelarbete. Syftet med stödet är att individerna snabbare ska komma ut i självförsörjning.

Kungälv

Kungälv's Kompetenscentrum samlar arbetsmarknadsenheten, vuxenutbildningen och enheten för ekonomiskt bistånd. Under hösten 2023 såg Kompetenscentrum att fler personer tilldelats Rusta och matcha, men de upplevde att insatsen inte var tillräcklig. Personerna sökte för få arbeten, och fick inte det stöd de behövde för att öka sökfrequensen. Det fanns också en farhåga att personer som står längst från arbetsmarknaden nedprioriteras av leverantörerna.

Pågående utvecklingsarbete för att ta fram ett bättre stöd

Arbetsmarknadsenheten hade vid intervjutillfället fått ärenden från enheten för ekonomiskt bistånd för att se över om de kan erbjuda en insats som är ”mer träffsäker”. Planen var att träffa samtliga personer för att göra en kartläggning av deras arbetssökande och behov. Ärendena är utvalda av socialsekreterarna utifrån att det inte tycks finnas hinder för personerna att söka fler arbeten, exempelvis ingen känd funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa. De vill identifiera hinder för personen och hitta sätt att underlätta och stötta. Det kan också tänkas finnas behov av stöd att förstå och navigera i de byråkratiska strukturerna, samt kontakter och nätverk. Syftet med att erbjuda stöd är att sänka kostnaderna för försörjningsstödet.

Lilla Edet

Intervjupersonerna på arbetsmarknadsenheten i Lilla Edet beskrev att alla individer inte klarar av att ”bära sitt eget ärende” på det sätt som Arbetsförmedlingen föreskriver. De såg att det kan finnas hinder i form av exempelvis bristande språkkunskaper, att man saknar vana av att skriva ansökningar och att myndigheternas datasystem kan vara svåra att använda och förstå. Deras bild var att det nya systemet med fristående leverantörer kan fungera bra för högutbildade personer som blir varslade – men för personer som har svårigheter som missbruk, psykisk ohälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar eller inte kan svenska tillräckligt bra fungerar det sämre.

Stöd i hela processen

Individer med Rusta och matcha kan få hjälp av arbetsmarknadsenheten att hitta jobb att söka, skriva ansökningshandlingar, skicka ansökningar – och få hjälp att följa den plan de fått i Rusta och matcha. Arbetsmarknadsenheten kompletterar också Rusta och matcha genom att försöka se till att individen håller sig aktiv och inte blir isolerad. De kan inte ställa krav på individer i Rusta och matcha – men kan motivera till aktiviteter, som karriärvägledning. För individer som deltar i etableringsprogrammet kan arbetsmarknadsenheten se till att de söker etableringsersättning.

Arbetsmarknadsenheten får sina ärenden remitterade från enheten Stöd och försörjning. Det handlar om individer som socialsekreteraren bedömer inte klarar sig själva i Rusta och matcha och behöver ytterligare stöd via arbetsmarknadsenheten. Syftet med stödet är underlätta för invånaren, och se till att invånaren får det stöd hen behöver. Arbetsmarknadsenhetens förhoppning är att individerna så småningom ska bli stärkta att klara sig själva i Rusta och matcha.

Mölnadal

Mölnadal kommun förväntar sig att individer med försörjningsstöd ska vara arbetssökande 40 timmar i veckan om det inte finns särskilda skäl för något annat. Samtidigt uppfattar arbetsmarknadsenheten att den faktiska insatsen i Rusta och matcha är betydligt mindre, och att individen inte kommer vidare. Arbetsmarknadsenheten upplever att individerna inte alltid får tillräckligt mycket stöd, även om det kan variera mellan leverantörer och mellan individer.

Kompletterande praktik för deltagare i Rusta och matcha

Arbetsmarknadsenheten får ärenden på remiss från handläggare på enheten Planering och uppföljning (som sköter planering för personer med försörjningsstöd). Bakgrunden är ofta att socialsekreterarna upplever att det inte händer tillräckligt mycket i Rusta och matcha och önskar att personen ska få en praktikplats. När arbetsmarknadsenheten får remissen får de även kontaktuppgifter till individens leverantör av Rusta och matcha och försöker kontakta dem.

Inledningsvis arrangeras ett möte med individen, där arbetsmarknadsenheten berättar vilken information de fått från Planering och uppföljning och pratar om vad individen vill. Att erbjuda praktik till deltagare i Rusta och matcha är inte okomplicerat. Arbetsmarknadsenheten kan bedöma att individen deltar i Rusta och matcha två dagar i veckan och erbjuda praktik resterande dagar. Arbetsförmedlingen ser dock Rusta och matcha som en heltidsaktivitet, och godkänner inte praktik på deltid. Ibland har arbetsmarknadsenheten en befintlig kontakt med en individ (exempelvis praktik på heltid) där det senare framkommer att individen har eller har fått en insats via Rusta och matcha. Eftersom Arbetsförmedlingens planering är överordnad kan en sådan upptäckt innebära att kommunen behöver avbryta sin planering. Syftet med stödet är att individen ska närma sig arbetsmarknaden, få erfarenhet av att befinna sig på en arbetsplats, få referenser och något att sätta på sitt CV – eller i bästa fall ett arbete genom praktiken.

Partille

I Partille kommun fick arbetsmarknadsenheten upp ögonen för att invånare kunde vara inskrivna hos Rusta och matcha under lång tid, samtidigt som man uppfattade att det ”inte hände någonting”. Det handlade framför allt om personer som inte pratade bra svenska och som under tiden fick försörjningsstöd från kommunen. Arbetsmarknadsenheten upplever att vissa individer kan behöva tätare kontakt, mer ”handgripligt stöd” och möjlighet att träna på svenska.

När arbetsmarknadsenheten träffade fristående leverantörer vid ett möte med Arbetsförmedlingen uppfattade de att det kunde vara en utmaning för leverantörerna att ge deltagarna rätt stöd, eftersom målgruppen de möter står väldigt långt från arbetsmarknaden. De såg att leverantörerna kunde få ett uppdrag som de inte hade resurser att klara av – samtidigt som Partilles invånare inte får det stöd de behöver och kommunen behöver betala ut försörjningsstöd. Kommunen ville inte betala ut försörjningsstöd till personerna utan att det finns en motprestation.

Tre vägledande och rådgivande samtal

Mot bakgrund av detta började arbetsmarknadsenheten i slutet av 2023 ta kontakt med deltagare i Rusta och matcha, för att erbjuda upp till tre samtal ”av vägledande och rådgivande karaktär”.

Arbetsmarknadsenheten får ett uppdrag från försörjningsstöd, där socialsekreteraren markerar att personen deltar i Rusta och matcha. Arbetsmarknadsenheten tar sedan en första kontakt med personen för att fråga om hen är nöjda med leverantören och får det stöd hen behöver. Om det skulle visa sig att personen inte får kontakt med sin leverantör kan arbetsmarknadsenheten hjälpa till att ta kontakt med leverantören, och om de vill byta leverantör kan arbetsmarknadsenheten hjälpa dem att kontakta Arbetsförmedlingen.

Att erbjuda tre samtal och inte mer var en avvägning för att kommunen inte ska gå in och ”ta över” i ett uppdrag som den fristående leverantören får betalt för. Tidigare har arbetsmarknadsenheten inte erbjudit något stöd alls till deltagare i Rusta och matcha, men kom fram till att de ville ha viss insyn och erbjuda lite rådgivning.

Stenungsund

Stenungsund kommun höll vid intervjutillfället på att ställa om sitt arbetssätt för att erbjuda en insats som de kallar arbetsmarknadsstöd till personer inom stöd och försörjning. Kommunen har inte tidigare gett arbetsmarknadsstöd till personer som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen. Än så länge erbjuds inte stödet till särskilt många personer, och det är inte heller fastslaget exakt hur stödet ska fungera. Det är viktigt för kommunen att inte ta över.

Stöd att tillgodogöra sig insatser från Arbetsförmedlingen

Arbetsmarknadsenheten kartlägger personer i stöd och försörjning, och om det visar sig att personen har en aktiv planering via Arbetsförmedlingen erbjuder de socialtjänsten att ge personen arbetsmarknadsstöd. Arbetsmarknadsstödet är tänkt att vara vägledande och motiverande, och stöd att tillgodogöra sig insatserna från

Arbetsförmedlingen. Arbetsmarknadskonsulenter på arbetsmarknadsenheten träffar individen regelbundet och ger vägledning utifrån den plan som individen fått i Rusta och matcha, och har motiverande samtal om vägen mot arbete. De kan även stötta personen i att göra sin aktivitetsrapportering. Personer som inte har tillräckliga kunskaper i svenska kan exempelvis komma till kommunens arbetsmarknadsenhet för att göra sin rapport på plats.

Kommunen vill inte göra det som Rusta och matcha ska göra, och hjälper därför inte till att skriva CV eller ordna praktik. Även om planeringen från Rusta och matcha inte omfattar heltid ser kommunen det inte som sitt ansvar att fylla upp tiden med insatser. Det innebär att söka-jobb-tillfällen, hälsosamtal och träning som finns tillgängligt för andra deltagare inte är tillgängliga för deltagare i Rusta och matcha.

Syftet med stödet är att personen ska bibehålla motivationen i att vara arbetssökande. De vill ge individen ett ”tätt och nära stöd” för att individen ska klara av att ta del av Arbetsförmedlingens insatser och snabbare komma i arbete. Arbetsmarknadsenheten hoppas också att deras stöd leder till att individen får ”mer utväxling” av stödet från Rusta och matcha och blir mer aktivt arbetssökande.

Sammanfattning

Sju av Göteborgsregionens kommuner erbjuder någon form av kompletterande stöd till deltagare i Rusta och matcha.

Stödet tycks ha införts av flera olika anledningar. I intervjuerna lyfts att stödet från fristående leverantörer kan vara otillräckligt, åtminstone för vissa individer och hos vissa leverantörer. I intervjuerna lyfts också upplevelser av att det tar för lång tid för individen att komma ut i sysselsättning, att individerna söker för få arbeten, att insatserna via Rusta och matcha inte fyller upp en heltid och att individerna inte fick tillräckligt stöd utifrån sina förutsättningar.

Syftet med stödet handlar huvudsakligen om att förkorta invånarens tid i försörjningsstöd och därmed minska kommunens kostnader. Ett annat relaterat syfte med stödet är att individerna snabbare ska komma ut i egen försörjning eller närma sig arbetsmarknaden. I ett par kommuner lyfts tydligt utgångspunkten att alla som får ekonomiskt bistånd behöver bidra med en motprestation, i detta fall att delta i aktiviteter via arbetsmarknadsenheten.

Vilket stöd som individen erbjuds varierar. Det kan handla om direktmatchning eller praktik, men det kan också handla om mer praktiskt stöd i att exempelvis skriva ansökningar eller stöd i kontakten med andra aktörer.

Stödet till individer

Nedanstående avsnitt baseras på det formulär som AME-handläggare i sex kommuner fyllde i under perioden 1 maj 2024 – 31 oktober 2024. De kommuner som fyllt i formuläret är Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lilla Edet, Mölndal och Partille. Den sjunde kommunen som uppgav att de erbjöd stöd till deltagare i Rusta och matcha (Stenungsund) hade inte möjlighet att delta i kartläggningen.

Hur många individer får stöd?

Under perioden maj – oktober 2024 har **totalt 42 personer** med insatser via en fristående leverantör via Rusta och matcha fått någon form av kompletterande stöd av arbetsmarknadsenheterna i de sex kommuner som deltagit i kartläggningen.

De personer i Rusta och matcha som fått stöd av arbetsmarknadsenheterna under mätperioden motsvarar en *mycket liten andel* av det totala antalet deltagare i kommunala arbetsmarknadsåtgärder. I tabellen nedan redovisas antal deltagare i kommunala arbetsmarknadsenheter i respektive kommun. I skrivande stund saknas data i Kolada för antal deltagare i arbetsmarknadsåtgärder 2024, men siffrorna för 2023 kan ge en fingervisning om ungefär hur många personer det rör sig om.

De personer i Rusta och matcha som fått stöd av arbetsmarknadsenheterna under mätperioden motsvarar också en *mycket liten andel* av antalet invånare i kommunen som var inskrivna i Rusta och matcha. I tabellen nedan redovisas som jämförelse hur många invånare per kommun som var inskrivna i Rusta och matcha den 24 februari 2024, innan mätperioden började.

Tabell 4: Antal deltagare i kommunala arbetsmarknadsåtgärder, antal invånare i Rusta och matcha, Antal invånare i Rusta och matcha som fått stöd av AME under mätperioden

Kommun	Antal deltagare i kommunala arbetsmarknadsåtgärder per kommun (2023) (Kolada)	Antal invånare i Rusta och matcha 24/2 2024	Antal invånare med Rusta och matcha som fått stöd av AME maj-oktober 2024
Härryda	256	108	5
Kungsbacka	554	174	12
Kungälv	102	160	11
Lilla Edet	(uppgift saknas)	62	3
Mölndal	395	268	4
Partille	229	163	7
Summa	1536	935	42

När och hur länge får individen stöd från AME?

Av de 42 personer som ingick i kartläggningen var 23 personer pågående ärenden när mätperioden avslutades, och det går därför inte att uttala sig om hur lång tid stödet från AME kommer att pågå. Bland de 19 ärenden som avslutats under mätperioden (maj–oktober 2024) hade individerna haft olika långa kontakter med AME; den

kortaste kontakten varade i 25 dagar medan den längsta kontakten varat i totalt 791 dagar. Bland de avslutade ärendena hade individerna i genomsnitt varit i kontakt med AME i 208 dagar.

Kontakt före eller efter beslut om Rusta och matcha?

I formuläret var det möjligt att ange datum för första kontakt med arbetsmarknadsenheten och datum för beslut om Rusta och matcha. Att jämföra dessa två datum är intressant av flera anledningar. I intervjuerna med arbetsmarknadsenheterna lyftes bland annat att:

- Invånare spenderar alltför lång tid i Rusta och matcha utan tillräckliga resultat. Om det är så borde jämförelsen av datumen visa individer som spenderat lång tid i Rusta och matcha och *sedan* får kontakt med kommunen.
- Kommunen vet inte alltid om individen beviljas Rusta och matcha – de kan ha en pågående insats där det sen framkommer att individen även deltar i Rusta och matcha. Om det är så borde jämförelsen av datumen visa individer som haft kontakt med kommunen och *sedan* tilldelas Rusta och matcha.

Det exakta startdatumet för Rusta och matcha har tyvärr bara angetts för 28 av de 42 personerna som fått stöd – i andra fall har rutan lämnats tom eller så har man bara angett ett årtal. Det beror på att arbetsmarknadshandläggarna inte alltid har tillgång till information om vilka personer som har tilldelats Rusta och matcha i kommunen. De behöver aktivt efterfråga informationen, men kan också få informationen spontant från deltagaren.

Bland de 28 ärenden där det finns ett datum har kontakterna med individer etablerats både **före** och **efter** beslutet om Rusta och matcha. I vissa fall har individen en pågående kontakt med AME och får fortsatt stöd av kommunen även om hen fått insats från en fristående leverantör. I vissa fall har kontakten etablerats efter beslutet om Rusta och matcha.

Mer än hälften av de 28 individerna (16 personer) hade en **pågående kontakt** med AME-verksamheten vid datumet för beslut om Rusta och matcha – och stödet från AME **fortsatte** då efter beslutet. För vissa av dessa individer hade kontakten pågått under flera år, medan andra fick kontakt med AME mindre än en månad innan de tilldelades Rusta och matcha. De längsta pågående kontakterna hade varat i 1308, 1266 respektive 1187 dagar innan beslutet om Rusta och matcha – medan de kortaste pågående kontakterna hade etablerats 23, 18 respektive 11 dagar innan beslut om Rusta och matcha.

För tolv av individerna etablerades kontakten med AME-verksamheten **efter** beslutet om Rusta och matcha. I något fall etablerades kontakten väldigt snart efter beslutet medan andra hunnit ha en längre kontakt med leverantören innan de fick kontakt med AME-verksamheten. Den individ som spenderat kortast tid i Rusta och matcha innan hen fick kontakt med AME-verksamheten hade bara haft insatsen i sex dagar (medan de som spenderat näst kortast tid i Rusta och matcha hade haft insatsen i 22, 40 respektive 41 dagar). Det fanns dock även individer där kontakten med AME etablerats efter att individen spenderat en längre tid i Rusta och matcha. Den individ som spenderat längst tid i Rusta och matcha innan hen fick kontakt med AME hade

haft insatsen i 169 dagar. De som spenderat näst längst tid i Rusta och matcha hade haft insatsen i 163, 151 respektive 127 dagar.

Vilka får stöd?

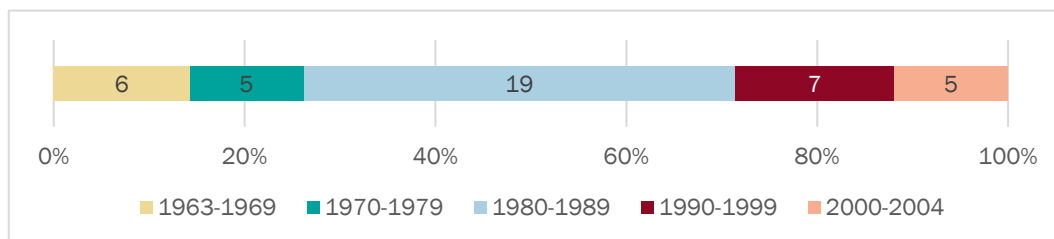
I avsnittet nedan beskrivs ett antal bakgrundsfaktorer hos de 42 personer som erbjudits stöd av AME samtidigt som de fått en insats genom Rusta och Matcha: kön, ålder, högsta avslutade utbildning och uppskattade kunskaper i svenska.

Utifrån de kriterier som samlats in verkar majoriteten av deltagarna vara män (60 %), personer födda på 1980-talet (45 %), personer som har en gymnasial utbildning eller yrkesutbildning (50 %) och personer som kan svenska på medelnivå (31 %).

Köns- och åldersfördelning

Könsfördelningen bland de individer som fått stöd är relativt jämn – 17 personer (40 %) är kvinnor och 25 personer (60 %) män. Åldersspannet är drygt 40 år – den yngsta personen är född 2004 och den äldsta är född 1963 (medel: 1984). Nästan hälften (45 %) är födda på 1980-talet, och var därmed mellan 35 och 44 år gamla vid stödtilfället.

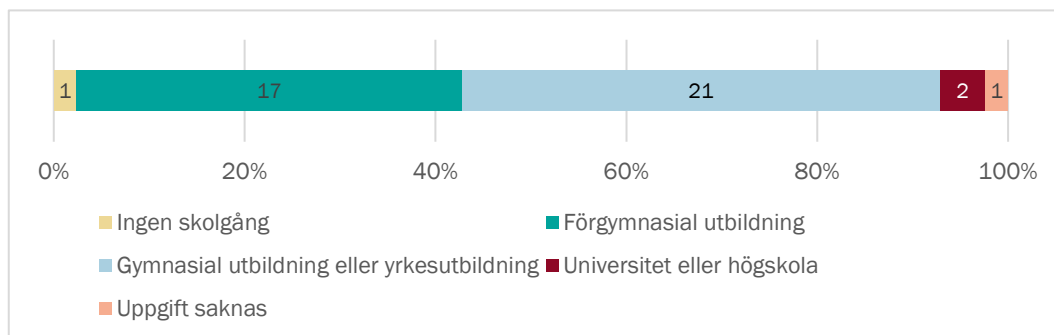
Figur 2: Fördelning utifrån födelseår

Högsta avslutade utbildning

I formuläret efterfrågades individens högsta avslutade utbildning, utifrån fyra övergripande kategorier: Ingen skolgång, förgymnasial utbildning (upp till 9 år), gymnasial utbildning eller yrkesutbildning respektive universitet eller högskola. För en av de 42 individerna saknas information om högsta avslutade utbildning. Bland övriga är det vanligaste att ha en gymnasial utbildning eller yrkesutbildning (21 personer), följt av en förgymnasial utbildning upp till 9 år (17 personer). Endast två personer har en universitets- eller högskoleutbildning.

Figur 3: Högsta avslutade utbildning individer

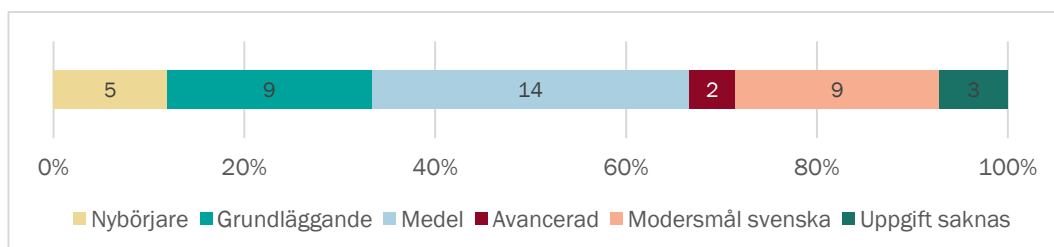
Språkkunskaper

I formuläret efterfrågades personens kunskaper i svenska. Syftet med frågan var att göra en ungefärlig uppskattning av personens förutsättningar att kommunicera med andra på en svensktalande arbetsplats och förstå de formulär och dokument med svensk text som man förväntas ta sig igenom som arbetssökande.

AME-handläggare har inte utbildning i att bedöma språknivå, så bedömningarna behöver tolkas som lekmanmässiga. Däremot ger bedömningarna en fingervisning om vilka förutsättningar som AME-handläggarna uppfattar att individen har att kommunicera på svenska. De definitioner som användes för att bedöma språkkunskaper beskrivs ovan i kapitlet "Genomförande".

Den största andelen (33 %) bedömdes ha medelkunskaper i svenska. Fem personer bedömdes vara nybörjare i svenska och bara kunna några grundläggande fraser – medan nio personer bedömdes ha svenska som modersmål⁹.

Figur 4: Uppskattade kunskaper i svenska

Är Rusta och matcha en lämplig insats för individen?

Vid framtagandet av formuläret lyfte AME-handläggarna att det var viktigt att inkludera en bedömning av om individen är felanvisad till Rusta och matcha.

När handläggarna fyllde i formuläret visade det sig att frågan var mer svårbedömd: Personen kan vara rätt anvisad utifrån den information som Arbetsförmedlingen har tillgänglig, samtidigt som arbetsmarknadsenheten kan ha en annan bild. Det kan exempelvis finnas personer som klarar av Arbetsförmedlingens digitala system med aktivitetsrapporter – men i mötet med personen framgår att hen har social fobi, inte klarar av att åka buss och inte går utanför dörren till sin bostad. Arbetsförmedlingen kan också sakna information om att en individ tidigare fått insatser från kommunen under en lång tid utan någon progression. Det kan också finnas information som både kommunen och Arbetsförmedlingen saknar, men där kommunen misstänker att det exempelvis behövs en utredning av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

I slutändan bedömde AME-handläggarna att 14 personer var felanvisade och att 10 personer *inte* var felanvisade till Rusta och matcha. För 18 personer angavs svaret "Vet inte", eller inget svar alls, där det sistnämnda efter dialog med handläggare också ska tolkas som att man inte vet.

⁹ En av de personer som bedömdes ha svenska som modersmål hade dock samtidigt insatsen SFI – svenska för invandrare.

Typ av stöd från AME-verksamheterna

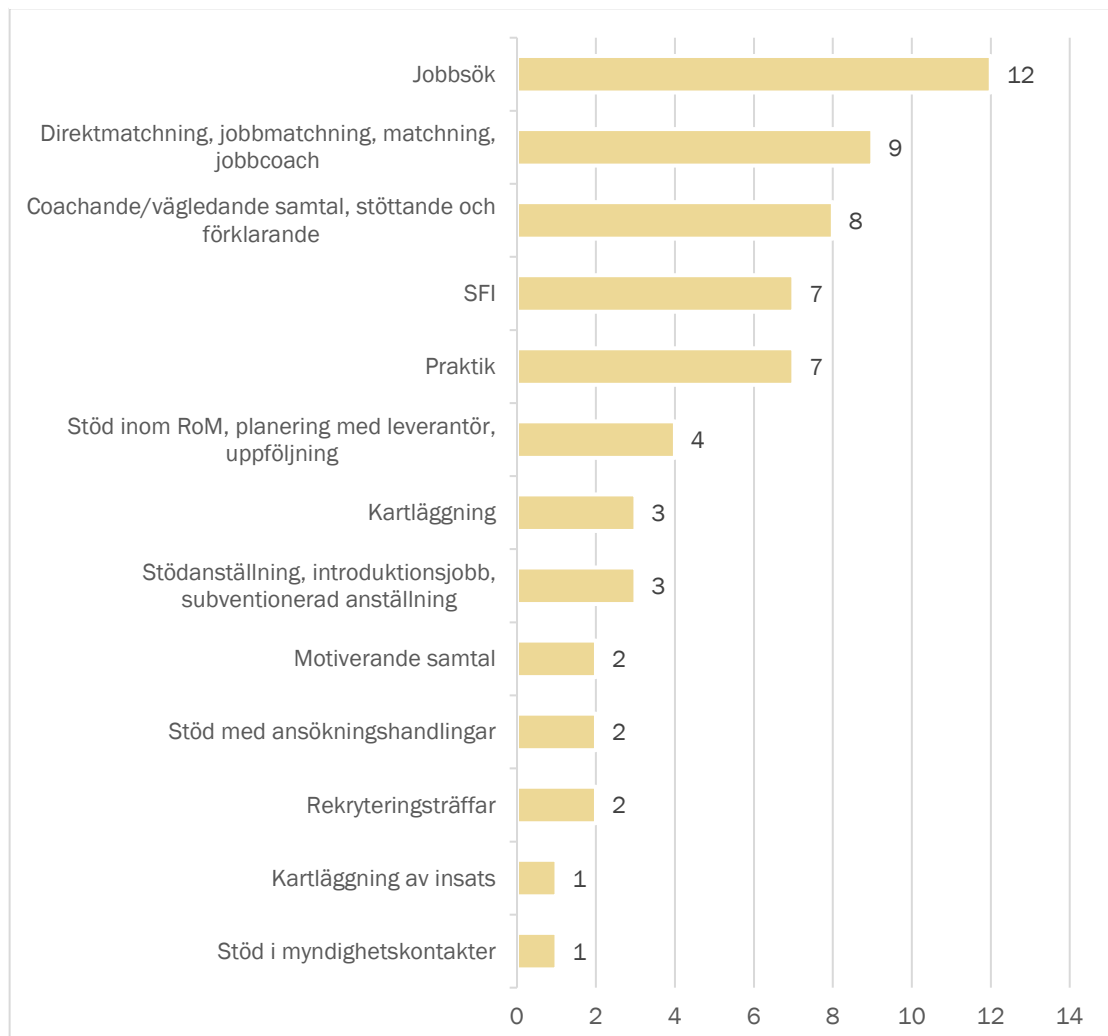
I enkäten har AME-verksamheterna angett vilken typ av kompletterande stöd som individerna fått av kommunen. För denna fråga fanns inga fasta svarsalternativ, utan man fick själv kort beskriva typ av stöd.

Typer av stöd

För 40 av 42 individer har kommunerna angivit någon form av stöd i formuläret. Kommunernas stöd handlar om stöd till anställning eller praktik, stöd att hitta jobb, praktiskt stöd och samordning, socialt stöd, kartläggning samt utbildning. Typerna av stöd går naturligtvis in i varandra – allt stöd handlar i grunden om att rusta individen för att kunna söka, få och behålla ett arbete. De 40 individerna har fått mellan 1–5 olika typer av stöd per person (medel 1,5).

I diagrammet nedan sammanställs de olika typer av stöd som AME-handläggarna angett att individerna fått. Samma individ kan ha fått flera olika typer av stöd – men diagrammet nedan ger en översiktlig bild av vilka typer av stöd som individerna får och i vilken utsträckning de erbjuds till deltagarna. I dialog med handläggarna har några av kategorierna som bedöms vara likvärdiga slagits ihop.

Tabell 5: Antal individer som tagit del av respektive typ av stöd

Det vanligaste är att individen får stöd att söka jobb, men det är också vanligt med olika former av matchning samt stöd och coachning.

Individens situation vid avslutad kontakt med AME

I slutet av mätperioden hade 19 ärenden avslutats, och för dessa ärenden har AME-handläggaren angett situation för avslutad kontakt: arbete, arbetssökande, studier eller annat. Det är svårt att avgöra om kontakten med AME i sig varit avgörande för respektive utfall vid slutet av kontakten, men nedan beskrivs utfall och möjliga mönster i det begränsade urvalet av personer.

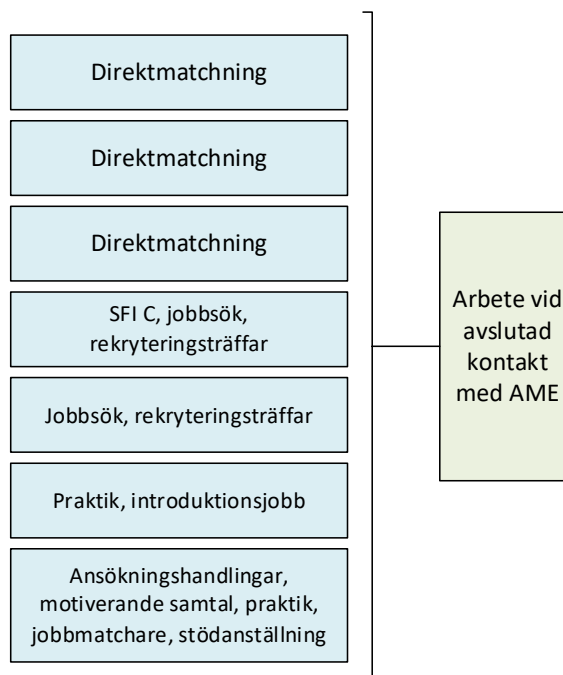
Vid tiden för avslutad kontakt med AME hade sju av de 19 individerna ett arbete och nio personer var arbetssökande. Två personer studerade och en person gjorde annat.

Individer i arbete

De sju personer som hade ett arbete vid avslutad kontakt med AME hade haft kontakt med AME mellan 25 och 261 dagar (medel: 137).

Personerna har fått olika typer av stöd. För fem av personerna hade AME varit delaktiga i att ordna arbetet, genom direktmatchning med en arbetsplats, introduktionsjobb eller en stödanställning. De personer som inte fått direkt stöd att få ett arbete hade deltagit på rekryteringsträffar – detta var de enda två personer i materialet som deltagit i rekryteringsträffar.

De personer som hade ett arbete vid avslutad kontakt hade bedömts ha varierande språknivåer, från nybörjare till avancerad. Det kan också noteras att tre av de individer som hade ett arbete vid avslutad kontakt med AME hade bedömts felanvisade till Rusta och matcha av AME-handläggaren.

Individer i studier

Två personer hade börjat studera vid avslutad kontakt med AME. Båda hade i kontakten med AME fått stöd med att söka jobb.

Individer som är arbetssökande

De nio personer som fortfarande var arbetssökande vid avslutad kontakt med AME hade haft kontakt med AME mellan 70 och 696 dagar (medel: 227), det vill säga längre kontakter än de individer som kommit i arbete. Två av individerna som fortsatt var arbetssökande vid avslutad kontakt hade fått stöd i form av jobbcoach – det var de enda två personer i materialet som tagit del av jobbcoach. I övrigt hade

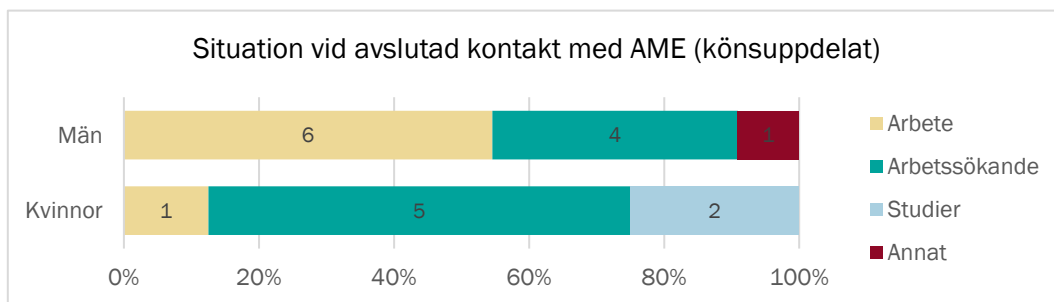

individerna fått coachande/vägledande samtal, stöd i myndighetskontakter, uppföljning, kartläggning, uppföljning, direktmatchning och SFI.

Situation vid avslut utifrån kön och utbildningsnivå

Bland de individer som avslutat kontakten med AME under mätperioden var åtta kvinnor och elva män. Männerna hade i högre grad än kvinnorna ett arbete vid avslutad kontakt, medan kvinnorna i högre grad än männen hade börjat studera.

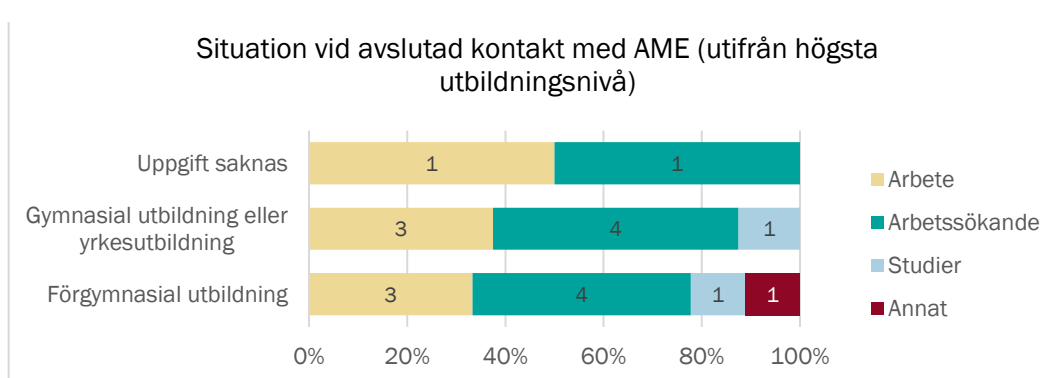
Figur 5: Situation vid avslutad kontakt (könsuppdelat)

Vid gruppintervjun med handläggare konstaterade handläggarna att en möjlig anledning till att fler män hade arbete vid avslutad kontakt med AME var att kommunen hade tillgång till fler ”manligt kodade” arbetsplatser, det vill säga mansdominerade arbetsplatser och arbetsplatser med yrken som traditionellt förknippas med män. Samtidigt såg gruppen att det var viktigt att utmana könsstereotypa normer för yrkesval, både sina egna och deltagarnas. En annan möjlig anledning som gruppen lyfte till att fler män kommit i arbete var att ”kvinnligt kodade” yrken, det vill säga kvinnodominerade yrken och yrken som traditionellt förknippas med kvinnor kan ha högre krav på kunskaper i svenska (som vård, omsorg, skola eller förskola).

I materialet går det inte att se några mönster utifrån utbildningsnivå bland avslutade ärenden; samma antal personer arbetar, är arbetssökande respektive studerar.

Figur 6: Situation vid avslutad kontakt (utifrån högsta utbildningsnivå)

Diskussion

Den här rapporten redogör för en studie som tar avstamp i frågan om de kommunala arbetsmarknadsenheternas roll i den nationella arbetsmarknadspolitiken, närmare bestämt deras roll i genomförandet av insatsen Rusta och matcha. Bakgrunden är de indikationer på insatsens bristande kvalitet som chefer för de kommunala arbetsmarknadsenheterna i Göteborgsregionen uttryckt i dialog med forskare och analytiker från FoU i Väst. I vissa av dessa verksamheter erbjuder man också någon form av kompletterande stöd till deltagare som har insats via Rusta och matcha. Studien syftar dels till att undersöka vilka vetenskapliga belägg det finns för farhågan kring den bristande kvaliteten i Rusta och matcha, dels att undersöka omfattning och innehåll i det kompletterande stöd som de kommunala arbetsmarknadsenheterna i Göteborgsregionen erbjuder.

Frågan om vetenskapliga belägg undersöktes genom en litteraturoversikt där aktuell kunskap med relevans för studiens frågeställningar sammanställdes. Det handlar om kunskap om *innehållet* i Rusta och matcha-aktörernas insatser, kunskap om *resultatet* av Rusta och matcha-insatserna, samt kunskap om de *kommunala arbetsmarknadsenheternas involvering* i Rusta och matcha mer allmänt, det vill säga inte enbart avgränsat till Göteborgsregionen. Det kompletterande stödet som kommunernas arbetsmarknadsenheter erbjuder till deltagare i Rusta och matcha undersöktes genom en kartläggning där sex av Göteborgsregionens 13 kommuner medverkade.

Litteraturoversikten bekräftar arbetsmarknadsenheternas uppfattning

Frågan om hur de kommunala arbetsmarknadsenheternas involvering i Rusta och matcha ser ut på ett mer övergripande plan, det vill säga inte avgränsat till Göteborgsregionen, lämnas obesvarad i litteraturoversikten, helt enkelt av det skälet att inga studier med detta fokus kunde hittas utifrån den metod som tillämpades i litteratursökningen. Litteraturoversiktens andra två frågor kan besvaras, men det ska noteras att underlaget är begränsat. Totalt ingår bara fyra studier och det är också studier av olika karaktär.

Med det sagt ligger litteraturoversiktens resultat i linje med de farhågor som AME-cheferna i Göteborgsregionen uttryckt. Litteraturoversikten visar exempelvis att det stöd som ges inom ramen för Rusta och matcha är begränsat i omfattning. Det finns betydande variationer mellan de uppgifter som framkommer i de studier som ingår i litteraturoversikten (4–8 timmar per månad, respektive 14–23 timmar per månad), men det handlar ändå om en begränsad omfattning om heltidsaktivitet (40 timmar/vecka) är normen.

Litteraturoversikten visar också att det inte är några skillnader i insatsernas innehåll eller omfattning beroende på vilken av de tre nivåerna deltagaren ingår i (A, B, eller C). Ersättningsmodellen i Rusta och matcha avser att ge de fristående aktörerna incitament att ge anpassat stöd utifrån de behov som deltagarna i de olika nivåerna har. Om ersättningsmodellen fungerade som tänkt borde alltså omfattning och innehåll variera mellan de olika nivåerna, men litteraturoversikten pekar mot att så inte är fallet. De kommunala arbetsmarknadsenheternas deltagare skiljs inte ut i

några av de inkluderade studierna, men med tanke på att deltagarna i dessa verksamheter i allmänhet står långt ifrån arbetsmarknaden, så är det sannolikt att i den mån de deltar i Rusta och matcha så ingår de i nivå C. I motsats till ambitionen tycks alltså deltagare i nivå C inte få ett mer omfattande eller annorlunda stöd inom Rusta och matcha än personer som står närmare arbetsmarknaden. Det är ett resultat som ytterligare bekräftar farhågan att stödet till AME:s målgrupper är otillräckligt.

När det gäller vilka resultat som kan knytas till Rusta och matcha är det framför allt de slutsatser som dras i studie 4 som lyfts fram i litteraturöversikten. Den studien visar att Rusta och matcha inte ger bättre arbetsmarknadsutfall än jämförbara insatser i Arbetsförmedlingens regi. Här visar det sig också att Rusta och matcha är en mer kostsam insats jämfört med insatserna i Arbetsförmedlingens regi. Men det är också viktigt att påminna om att den slutsatsen baseras på en enskild studie. Även om det rör sig om en så kallad RCT-studie, som anses vara den mest tillförlitliga vetenskapliga metoden för att undersöka effekter av en intervention, så är det ett begränsat underlag. Arbetsförmedlingens arbete, inklusive Rusta och matcha, är också under konstant uppföljning och revidering, inte minst utifrån de resultat som IFAU presenterar i sina studier. Rusta och matcha kommer alltså sannolikt att förändras framöver och fler effektstudier från IFAU kan förväntas framöver.

Vad man ändå kan säga utifrån den kunskap som finns i nuläget är att det finns visst vetenskapligt stöd för farhågan att de kommunala arbetsmarknadsenheternas deltagare är en grupp som riskerar att få otillräckliga insatser via Rusta och matcha. Att de kommunala arbetsmarknadsenheterna i Göteborgsregionen väljer att erbjuda kompletterande stöd till dessa deltagare kan ses som rimligt utifrån det perspektivet.

Arbetsmarknadsenheternas stöd till deltagare

Genom det kartläggningsformulär som de sex arbetsmarknadsenheterna i studien fyllt i kan vi se att det är få personer som omfattas av stödet – i alla fall under mätperioden 1 maj till 31 oktober 2024, och i alla fall i jämförelse med hur många invånare som har Rusta och matcha i kommunerna. Det är också få personer i förhållande till arbetsmarknadsenheterna totala deltagarantal. När cheferna för arbetsmarknadsenheterna i Göteborgsregionen och FoU i Väst diskuterade idén till kartläggningen nämndes inte några specifika antal, men diskussionerna gav intrycket av att problemet upplevdes som betydande. Det är också möjligt att det var ett större antal personer som skulle varit aktuella för kartläggningen vid den tidpunkt då initiativet till studien togs. Från idé till genomförande förflöt cirka sex månader. Med tanke på att kommunal arbetsmarknadsverksamhet verkar under snabbt föränderliga villkor så kan mycket ha hänt under den tidsperioden.

Utifrån den aktuella kartläggningen tycks emellertid de kommunala arbetsmarknadsenheterna ha en begränsad roll i genomförandet av Rusta och matcha. Åtminstone i Göteborgsregionen. Trots detta kan det vara intressant att säga något om det stöd som ges och vad det resulterar i. Kartläggningen visar att det kompletterande stödet i hög grad motsvarar de aktiviteter som Rusta och matcha-leverantörer föreslår erbjuda individen. Det handlar exempelvis om att stärka språkkunskaper, motiverande samtal, stöd i att hitta och söka jobb, praktik eller rekryteringsevents. Sju individer har också fått ett arbete som direkt resultat av kontakten med arbetsmarknadsenheten. Även om de kommunala

arbetsmarknadsenheternas involvering inte i stor skala påverkar Rusta och matcha-leverantörernas resultat så har verksamheterna trots allt en (dold) roll i att både erbjuda stöd som leverantörerna skulle kunna erbjuda och som kan bidra till att individerna börjar arbeta eller studera.

Vilken roll har de kommunala arbetsmarknadsenheterna i arbetsmarknadspolitiken?

Avslutningsvis kan det konstateras att studien om de kommunala arbetsmarknadsenheternas (dolda) roll i genomförandet av Rusta och matcha visar på två huvudsakliga resultat. Det ena är att det finns visst vetenskapligt stöd för att de kommunala arbetsmarknadsenheternas deltagare inte får tillräckligt stöd via Rusta och matcha. Det andra resultatet är att de kommunala arbetsmarknadsenheternas kompletterande stöd till deltagare i Rusta och matcha är begränsat. Åtminstone i Göteborgsregionen. Vad som kan vara intressant att reflektera kring är att de problem och hinder i förhållande till Rusta och matcha som arbetsmarknadsenheterna lyfter fram i kartläggningen ligger i linje med de problem som de här verksamheterna brukar påtala när det gäller samverkan med Arbetsförmedlingen i allmänhet (se exempelvis Panican, Ulmestig & Månsson 2025). Det handlar exempelvis om att Arbetsförmedlingen inte har tillräcklig kännedom om individen för att kunna bedöma individens behov och erbjuda relevanta insatser. Ett annat exempel på ett generellt dilemma är att kommunikationen och informationsutbytet mellan Arbetsförmedlingen och de kommunala arbetsmarknadsenheterna inte fungerar optimalt. Det innebär att de kommunala arbetsmarknadsenheterna inte vet vilka insatser ”deras” deltagare har via myndigheten och i vilken omfattning. Det gör det svårt att samordna det kompletterande stödet med individens ordinarie planering hos Arbetsförmedlingen. När det gäller Rusta och matcha kommer dessutom en tredje aktör in i bilden (den fristående Rusta och matcha-aktören), vilket komplicerar samordningen ytterligare. Mellan Arbetsförmedlingen och de kommunala arbetsmarknadsenheterna finns trots allt formella samarbeten, överenskommelser och liknande, men detta finns inte mellan de kommunala arbetsmarknadsenheterna och de fristående Rusta och matcha-aktörerna. Upplägget för Rusta och matcha är helt enkelt riggat utifrån premissen att kommunerna inte ska arbeta med deltagare i Rusta och matcha.

De kommunala arbetsmarknadsenheternas farhåga kring att Arbetsförmedlingens stöd till AME:s deltagare är otillräckligt har alltså inte uppstått i och med införandet av Rusta och matcha. Det är snarare en farhåga som är inbyggd i ansvarsfördelningen mellan kommun och stat när det gäller arbetslösa personer och där kostnader är ett tydligt spänningsfält (Hallström 1997). Det är staten, med Arbetsförmedlingen som operativ myndighet, som ansvarar för den nationella arbetsmarknadspolitikens genomförande. Tanken är också att arbetslösa personer ska vara inskrivna som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, oavsett om de har rätt till statlig arbetslöshetsersättning, eller om de är hänvisade till det kommunalt finansierade försörjningsstödet. Om en person är inskriven hos Arbetsförmedlingen är det också myndigheten som ”äger” ärendet och har tolkningsföreträde kring bedömningen av individens arbetsförmåga och vilka insatser som ska erbjudas. Men när det gäller arbetssökande försörjningsstödmottagare har Arbetsförmedlingen inga tydliga ekonomiska incitament att arbeta aktivt eftersom det är kommunen som står för

deltagarens finansiering (försörjningsstöd). Det handlar också vanligtvis om personer som står långt ifrån arbetsmarknaden och som behöver omfattande insatser som tar stora resurser i anspråk. Bristen på ekonomiska incitament i kombination med en resurskrävande målgrupp gör att det finns risk för att Arbetsförmedlingen inte lägger så stora resurser på dessa arbetssökande.

Risken för att vissa arbetssökande inte erbjuds tillräckliga insatser är känd och beforskad inom det arbetsmarknadspolitiska fältet. Fenomenet går under benämningen ”parking”. Ett angränsande fenomen är ”creaming” som innebär att resurserna primärt läggs på deltagare som har goda chanser att få ett arbete (se exempelvis Crépon 2018). Ersättningsmodellen i Rusta och matcha, med en högre resultatbaserad ersättning för deltagare i nivå C, avser att motverka den här typen av risker. De fristående aktörerna ges ekonomiska incitament för att erbjuda mer insatser till deltagare med mer omfattande behov (nivå C) och ska inte frestas att primärt ägna sig åt de ”lätta” deltagarna (nivå A).

Vad som är utmärkande för AME:s primära målgrupp, det vill säga gruppen arbetslösa försörjningsstöds-mottagare, är att risken för parkering inte bara gäller deltagare i Rusta och matcha, utan alla försörjningsstöds-mottagare som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen. Risken att dessa deltagare blir utan insats från Arbetsförmedlingen har uppmärksammats av myndigheten själv. I en rapport från 2021 (Alsén) skriver myndigheten att det kan finnas incitament för Arbetsförmedlingen att inte gå in med insatser till arbetssökande med försörjningsstöd som står långt ifrån arbetsmarknaden. I stället låter man kommunerna ansvara för insatser riktade till den gruppen. Men myndigheten skriver också att kommunen å sin sida drivs av ambitionen att minska kostnaderna för försörjningsstöd. Här finns då en stark drivkraft hos kommunen för att försörjningsstöds-mottagare ska få ta del av arbetsmarknadspolitiska program. Både för att öka individens möjlighet att få ett arbete, och för möjligheten att kvalificera sig för statliga ersättningar såsom aktivitetsstöd. Risken är att då att kommunen, utifrån sina intressen, gör andra bedömningar av individens arbetsförmåga och förväntar sig andra insatser från Arbetsförmedlingen än vad myndigheten anser sig kunna bistå med. Personer som mottar försörjningsstöd på grund av arbetslöshet befinner sig därmed i en situation där Arbetsförmedlingens och kommunernas motstridiga intressen skapar ett slags ”systemglapp”. Vad det innebär för individerna är något som inte undersöks i denna studie,¹⁰ men i och med att det kommunalt finansierade ekonomiska biståndet utgör det yttersta skyddsnätet för invånare som inte kan försörja på annat sätt, så faller det ekonomiska ansvaret för systemglappet primärt på kommunen. Även om studien om de kommunala arbetsmarknadsenheternas (dolda) roll som kompletterande aktör i förhållande till Rusta och matcha tyder på att denna roll är begränsad, så knyter de frågor som ställd an till en mer genomgripande problematik kring ansvarsfördelningen mellan stat och kommun när det gäller arbetslösa försörjningsstöds-mottagare. Studien kan därmed ses som en del i den större frågan om kommunernas roll i arbetsmarknadspolitiken.

---

¹⁰ En viktig aspekt som inte diskuteras närmare är att försörjningsstöd på grund av arbetslöshet är en behovsprövad ersättning som kommunerna har möjlighet att villkora med stöd i Socialtjänstlagen (2001, 4 kap. 1). För att få sin ersättning måste individen delta i de insatser som kommunen erbjuder.

Referenser

Alsén, J. (2021) *Arbets sökande med ekonomiskt bistånd*. Arbetsförmedlingen analys, 2021:12. Diarienummer: Af-2021/0019 5284.

Arbetsförmedlingen (2021) Upphandling Kundval Rusta och matcha, Förfrågningsunderlag, dnr Af-2021/0076 0034, Arbetsförmedlingen, Solna.

Arbetsförmedlingen (odaterad) Rusta och matcha <https://arbetsformedlingen.se/for-leverantorer/arbetsmarknadstjanster/rusta-och-matcha> (hämtad 2025-01-15)

Bergström, G. & Bothén, E. (2023) *Kommunernas vägval i arbetsmarknadspolitiken - Betydelsen av Arbetsförmedlingens reformering för arbetsmarknadsenheterna i Göteborgsregionen*. Göteborgsregionen, FoU i Väst.

Crépon, B. (2018) "Private providers of labor market services: a review of the evidence." I Bergström, A. & Calmfors, L. (red.) *Framtidens arbetsförmedling*. Stockholm: Fores.

Eriksson, J., Pousette Liljeqvist, J. & Rödin, M. (2023) *Utvecklade matchningstjänster*. Återrapport av regleringsbrev 2023. Arbetsförmedlingen.

Försäkringskassan (odaterad) Försäkringskassans statistikdatabas - Antal personer som har fått aktivitetsersättning och sjukersättning, Månadsstatistik från och med 2003 över antal mottagare och utbetalt belopp efter ersättning, kön, län, kommun, ålder, omfattning och beloppstyp.

Hallström, N-E. (1997) *Arbetslöshet, sysselsättning, försörjning. En studie av kommunernas insatser mot arbetslöshet i Östergötland*. Centrum för kommunstrategiska studier, Linköpings universitet.

IAF – Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (2024) Rapport 2024:10 Arbetslöshetsförsäkringens täckningsgrad 2005 - 2024

Bennmarker, H., Lundin, M., Mörtlund, T., Sibbmark, K., Söderström, M. & Vikström, J. (2021) *Krom – erfarenheter från en ny matchningstjänst med fristående leverantörer inom arbetsmarknadspolitiken*. Rapport 2021:7, Uppsala: IFAU

Laun, L., Liljeberg, L., Rödin, M., Söderström, M., Videnord, E. & Vikström, J. (2024) *En effektutvärdering av arbetsförmedling med fristående aktörer*. Rapport 2024:17. Uppsala: IFAU.

Lundin, M., Sibbmark, K. & Söderström, M. (2024). *Rusta och matcha: Vad händer hos privata leverantörer av arbetsmarknadsinsatser*. Rapport 2024:9. Uppsala: IFAU.

Ornstein, P. & Watchefo, G. 2024. *Erfarenheter från fyra år med Arbetsförmedlingens leverantörer*. Bilaga 1. Kartläggning Rusta och matcha. Stockholm; Sveriges kommuner och regioner (SKR)

Panican, A., Ulmestig, R. & Månsson, J. (2025) *Från samverkansarrangemang till att "vi bygger vägen samtidigt som vi kör"*. Rapport 2025:5. Uppsala: IFAU.

Arbetsmarknadsenheternas dolda roll i arbetsmarknadspolitiken?

SBU (2020) *SBU:s metodbok*. Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU). <https://www.sbu.se/sv/metod/sbus-metodbok/>

Socialdepartementet (2024) Ds 2024:29 Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet

Socialtjänstlag (2001:453)